

TÜRKİYE'DE MAKROEKONOMİK GÖRÜNÜM VE PARA POLİTİKASI

24 Mart 2022

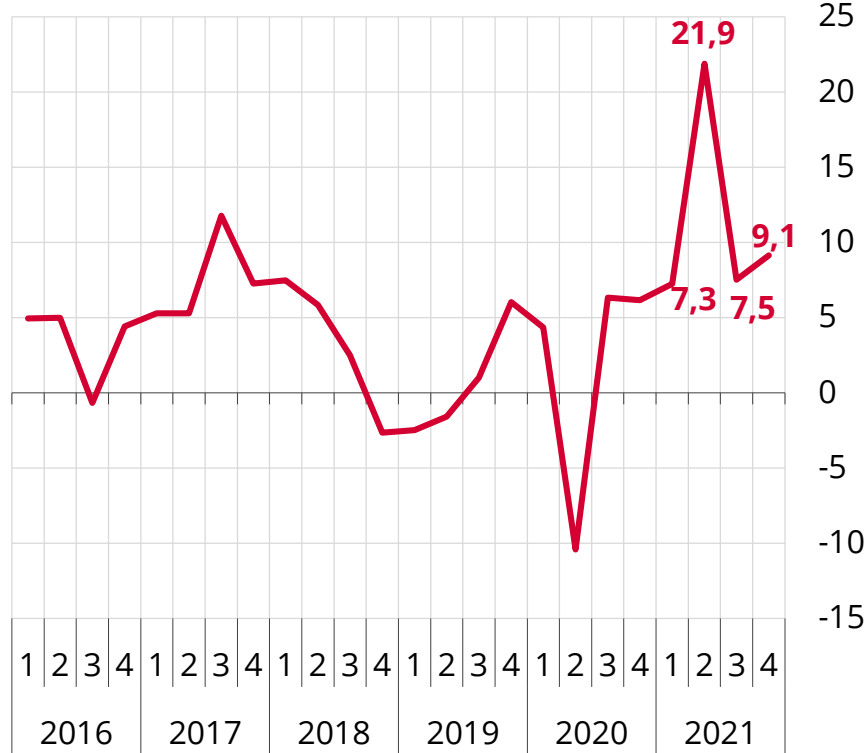

İktisadi Faaliyet

İktisadi faaliyet 2021 yılının son çeyreğinde güçlü seyretmiş, yıllık büyüme yüzde 11 oranında gerçekleşmiştir.

Bu çerçevede Türkiye ekonomisi salgın sonrası güçlü büyüme eğilimini 2021 yılında devam ettirmiştir.

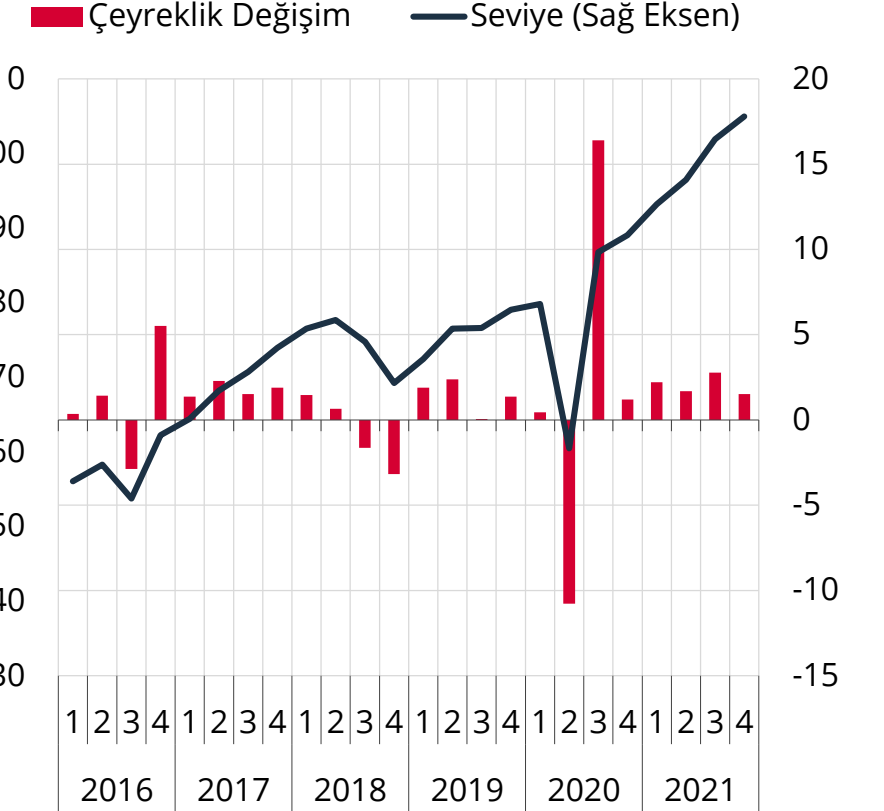
GSYİH (Yıllık % Değişim)

Kaynak: TÜİK

Son Gözlem: 2021Ç4

GSYİH (Mevsim ve Takvim Etkisinden Arındırılmış, Zincirlenmiş Hacim Endeksi, 2009=100)

Kaynak: TÜİK

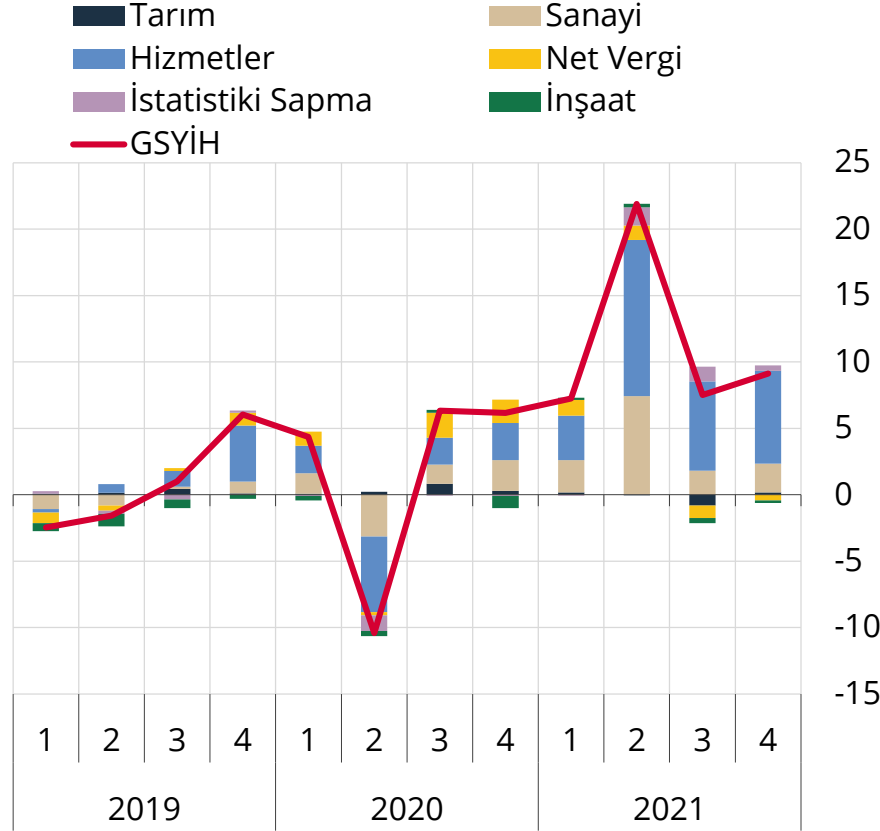
Son Gözlem: 2021Ç4

İktisadi Faaliyet

Salgın sonrası normalleşme sürecinin devamı ve turizmdeki olumlu seyrin etkisiyle hizmetler sektörü üretim yönünden büyümenin temel belirleyicisi olmuştur.

Harcama tarafından bakıldığında ise 2021 yılında net ihracatın büyüme katkısı geçmiş yıllara kıyasla belirgin olarak artmıştır.

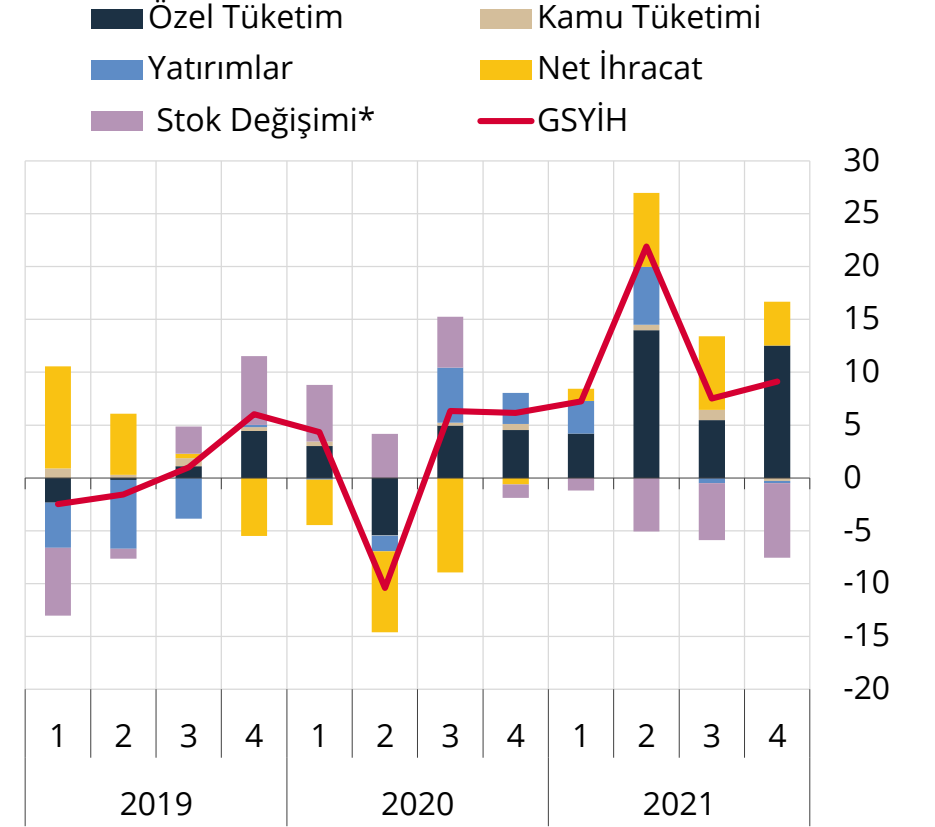
Üretim Yoluyla Yıllık Büyüme Katkıları (% Puan)

Kaynak: TCMB, TÜİK

Son Gözlem: 2021Ç4

Harcama Yoluyla Yıllık Büyüme Katkıları (% Puan)

Kaynak: TCMB, TÜİK

Son Gözlem: 2021Ç4

* Zincir endeks kaynaklı istatistiksel hatayı da içermektedir.

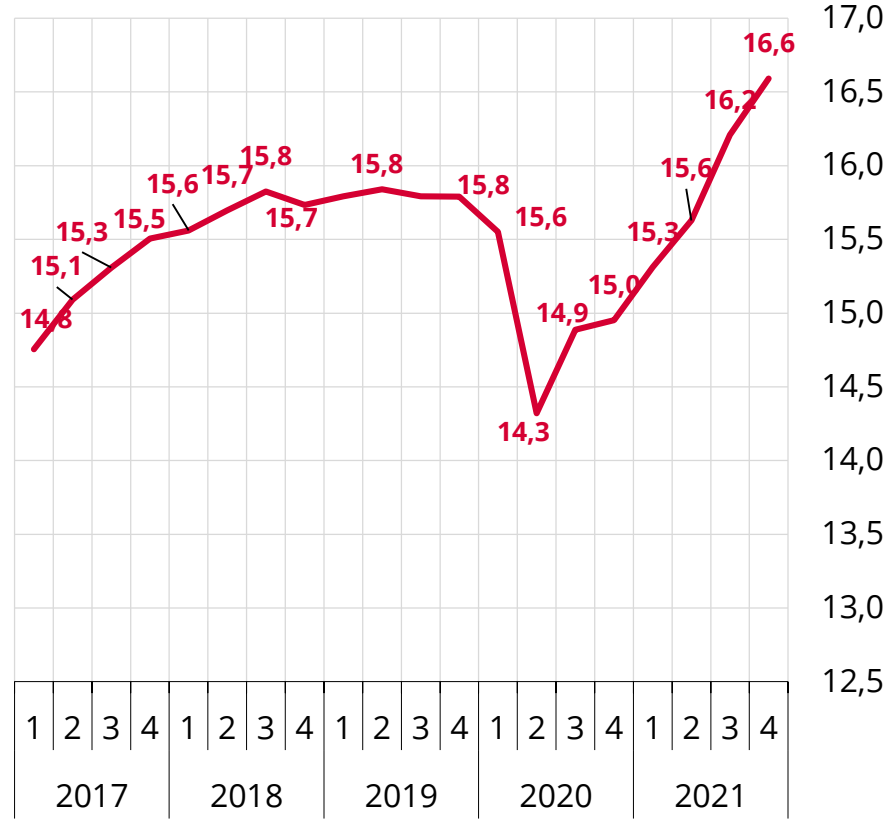
İstihdam

Hizmet istihdamı, salgın sonrası normalleşme süreci ve turizmdeki olumlu seyrin katkısıyla, sanayi istihdamı ise ihracatın olumlu seyrinin desteğiyle güçlü artış göstermiştir.

İnşaat istihdamı ise daha ılımlı bir seyir izlemektedir.

Tarım dışı istihdam artmaya devam etmektedir.

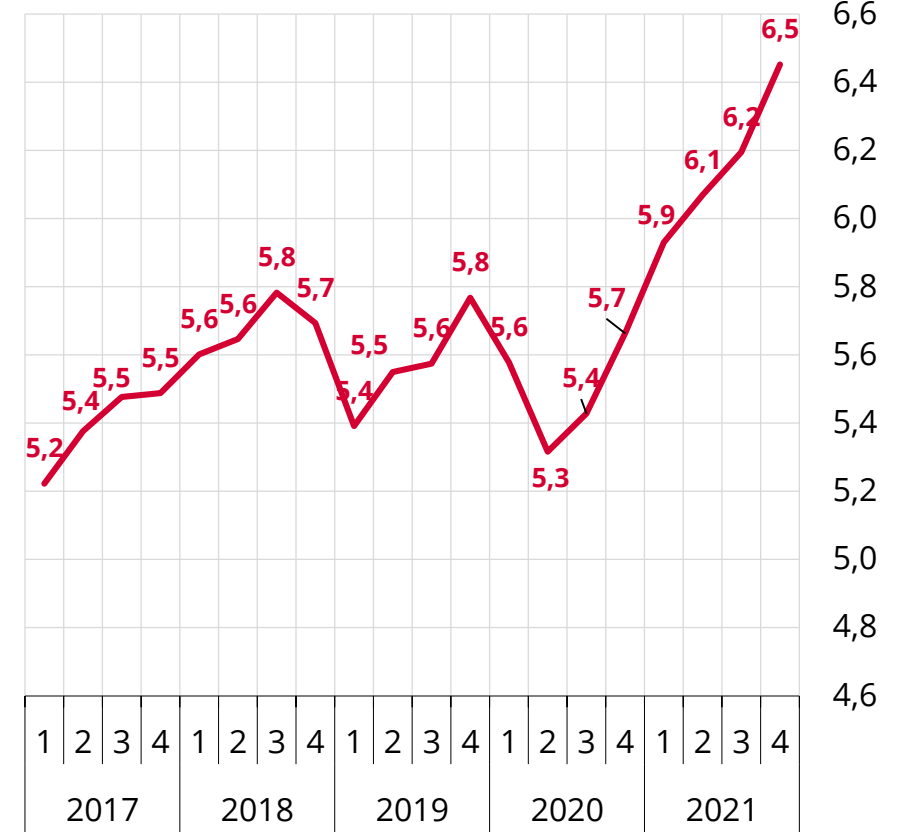
Hizmet İstihdamı (Mevsimsellikten Arındırılmış, Milyon Kişi)

Kaynak: TÜİK

Son Gözlem: Aralık 2021

Sanayi İstihdamı (Mevsimsellikten Arındırılmış, Milyon Kişi)

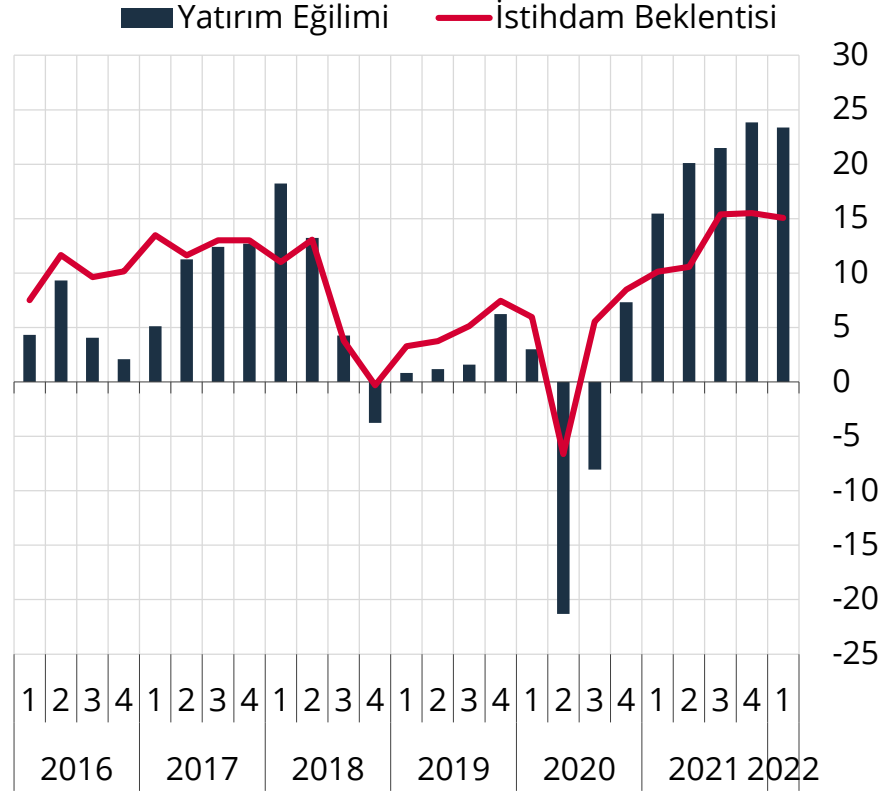
Kaynak: TÜİK

Son Gözlem: Aralık 2021

Yatırım ve İstihdam Eğilimi

Yatırım eğilimi ve istihdam beklentisi güçlü seyretmeye devam etmektedir.

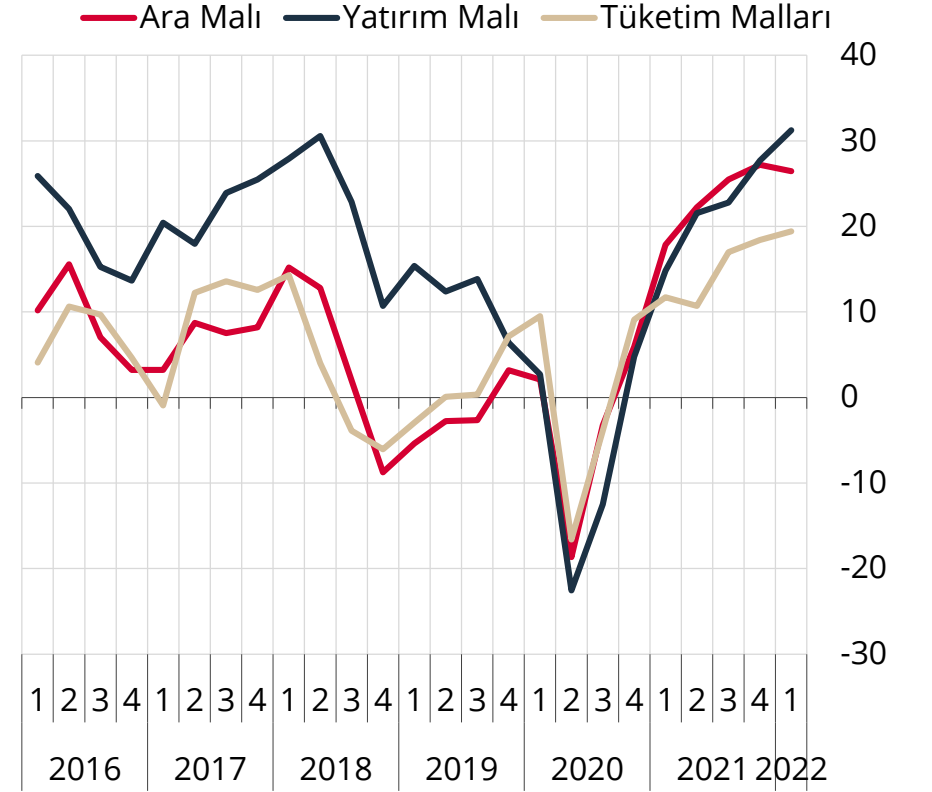
İYA Yatırım ve İstihdam Eğilimi
(Mevsimsellikten Arındırılmış, Artacak-Azalacak, %)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: Şubat 2022

İYA Yatırım Eğilimi
(Mevsimsellikten Arındırılmış, Artacak-Azalacak, %)

Kaynak: TCMB

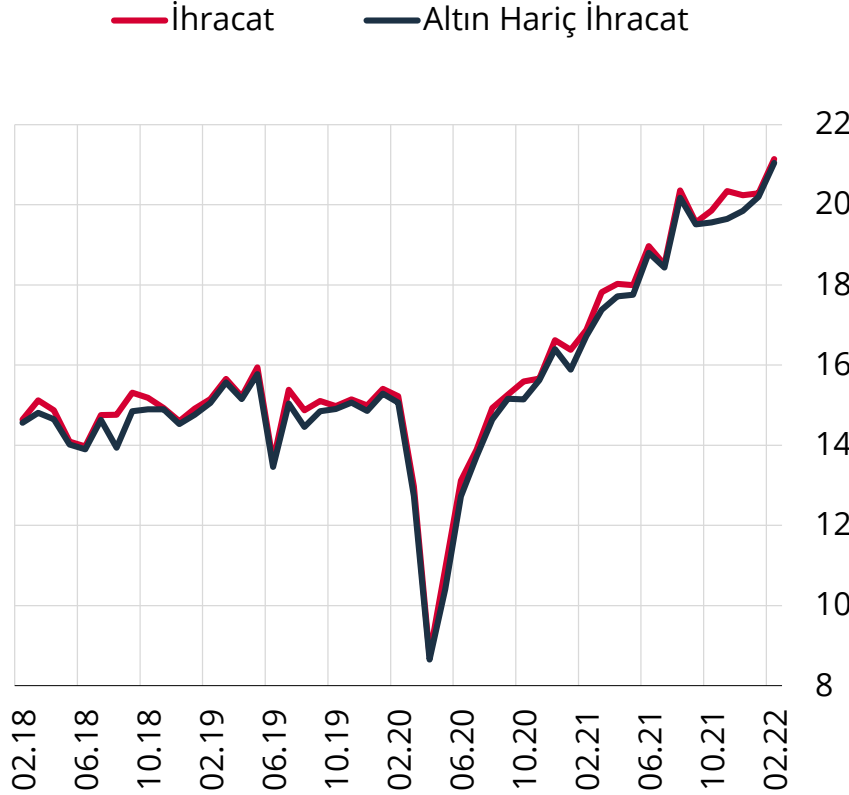
Son Gözlem: Şubat 2022

Dış Ticaret

2021 yılında 225 milyar dolara ulaşan ihracat güçlü seyretime devam ederken, artan emtia fiyatlarına bağlı olarak ithalat artış eğiliminde olmuş ve 271 milyar dolara ulaşmıştır.

Şubat ayı itibarıyla ihracat güçlü seyrini sürdürürken, emtia fiyatları ithalatı olumsuz etkilemeye devam etmektedir.

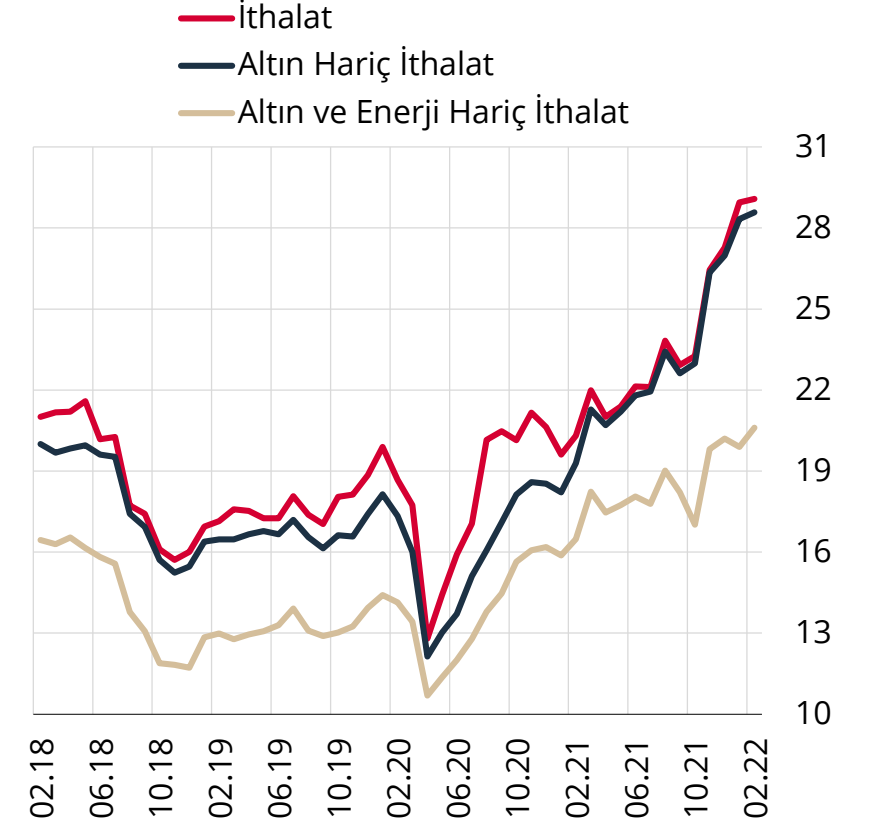
İhracat
(Milyar Dolar, Mevsimsellikten Arındırılmış)

Kaynak: TCMB, TB, TÜİK

Son Gözlem: Şubat 2022

İthalat
(Milyar Dolar, Mevsimsellikten Arındırılmış)

Kaynak: TCMB, TB, TÜİK

Son Gözlem: Şubat 2022

Dış Ticaret Dengesi

2021 yılında Türkiye'nin Avrupa ile olan ticareti fazla verirken, Ortadoğu ve Afrika Bölgesi ile sahip olduğu dış ticaret fazlası önemli ölçüde artış göstermiştir.

BDT ve Asya Bölgesi ile olan dış ticaret açığı ise artmıştır.

Bölgelere Göre Dış Ticaret Dengesi (Milyar Dolar)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	DTH*
AB 27	-14.7	0.0	8.3	-3.7	7.2	8.6	179.3
Diğer Avrupa	-0.4	5.7	6.5	1.7	10.8	10.5	32.7
BDT	-15.6	-17.2	-15.6	-9.2	-19.7	-17.3	56.0
Asya	-45.7	-40.6	-33.9	-36.3	-51.0	-49.2	83.9
Ortadoğu ve Afrika	23.4	21.7	30.5	19.8	35.1	35.8	84.9
Kuzey Amerika	-4.2	-4.6	-3.5	-1.4	2.2	3.1	30.3

Kaynak: TÜİK

Son Gözlem: Ocak 2022

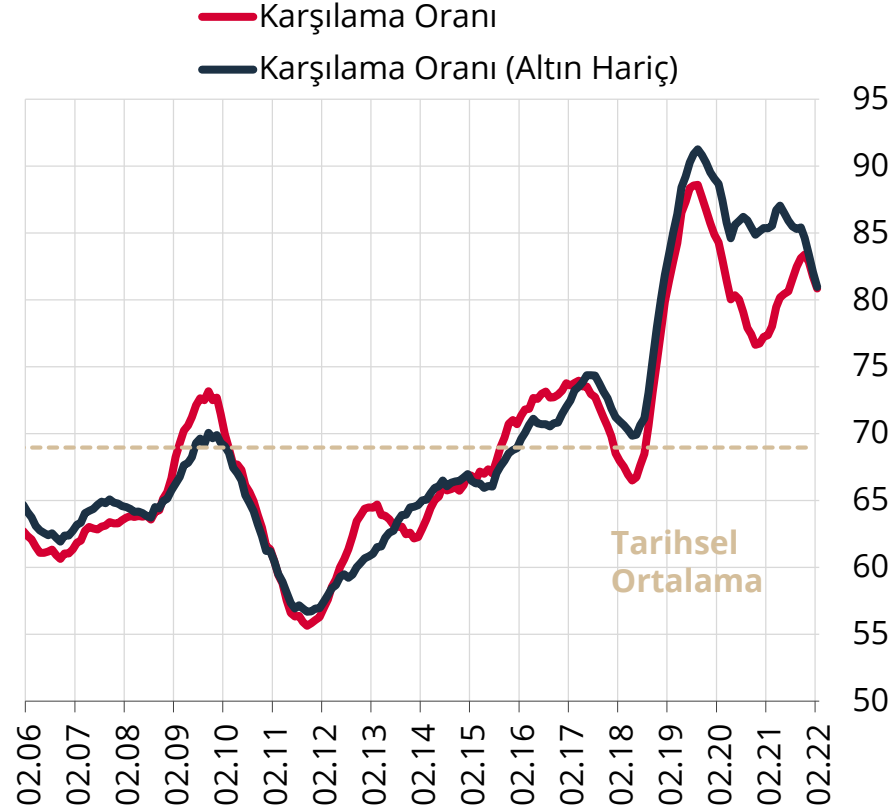
*Ocak 2022 itibarıyla 12 aylık dış ticaret dengesi ve dış ticaret hacmi.

Dış Denge

İhracatın ithalatı karşılama oranı son yıllarda yüksek seyretmektedir.

Turizm ve diğer hizmet ihracatındaki toparlanma cari işlemler dengesini desteklemeye devam etmektedir.

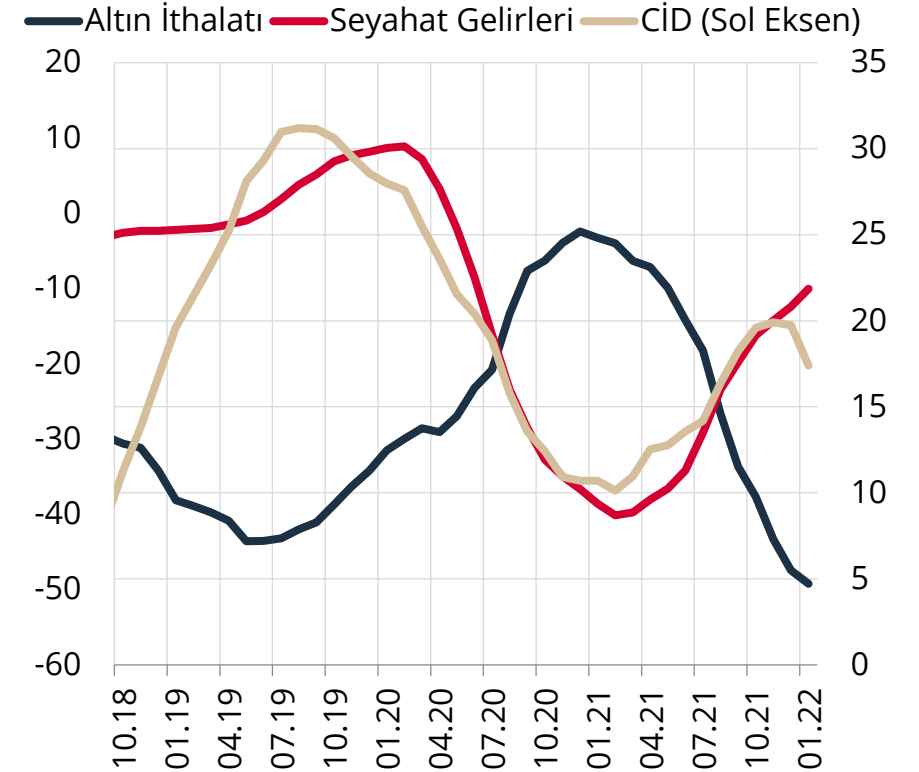
Karşılama Oranı
(%, Mevsimsellikten Arındırılmış,
12 Aylık Hareketli Ort.)

Kaynak: TÜİK, TCMB, TB

Son Gözlem: Şubat 2022

Cari İşlemler Dengesi, Altın İthalatı, Turizm Gelirleri
(Milyar Dolar, 12 Aylık Toplam)

Source: TCMB

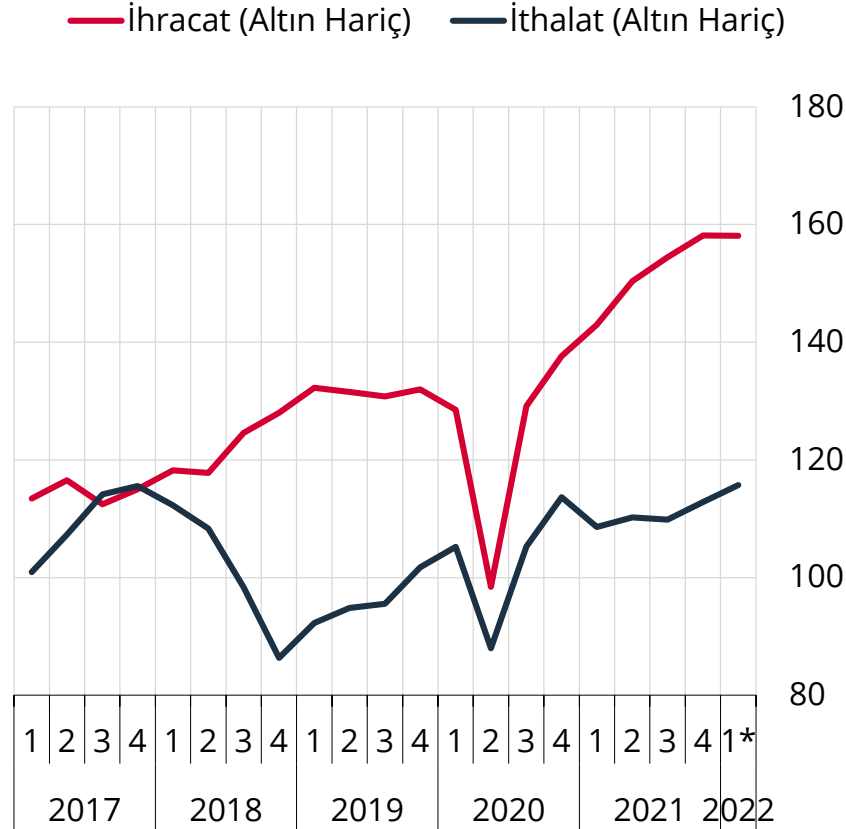
Son Gözlem: Ocak 2022

Dış Ticaret Dengesi

Dış ticarete görülen dengeleme reel bazda daha belirgindir.

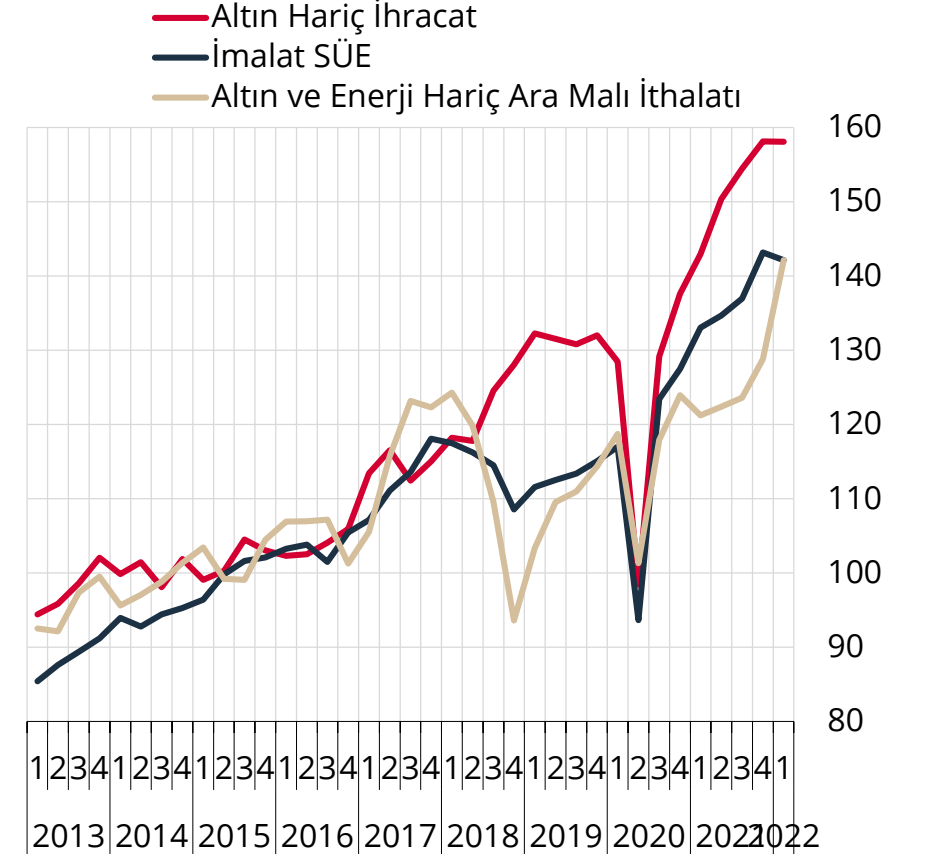
Dış Ticaret Endeksleri
(Mevsimsellikten Arındırılmış, 2015 = 100)

Kaynak: TÜİK, TCMB

Son Gözlem: Ocak 2022

İmalat SÜE ve Dış Ticaret Endeksleri
(Mevsim ve Takvim Etkilerinden Arındırılmış, 2015 = 100)

Kaynak: TÜİK, TCMB

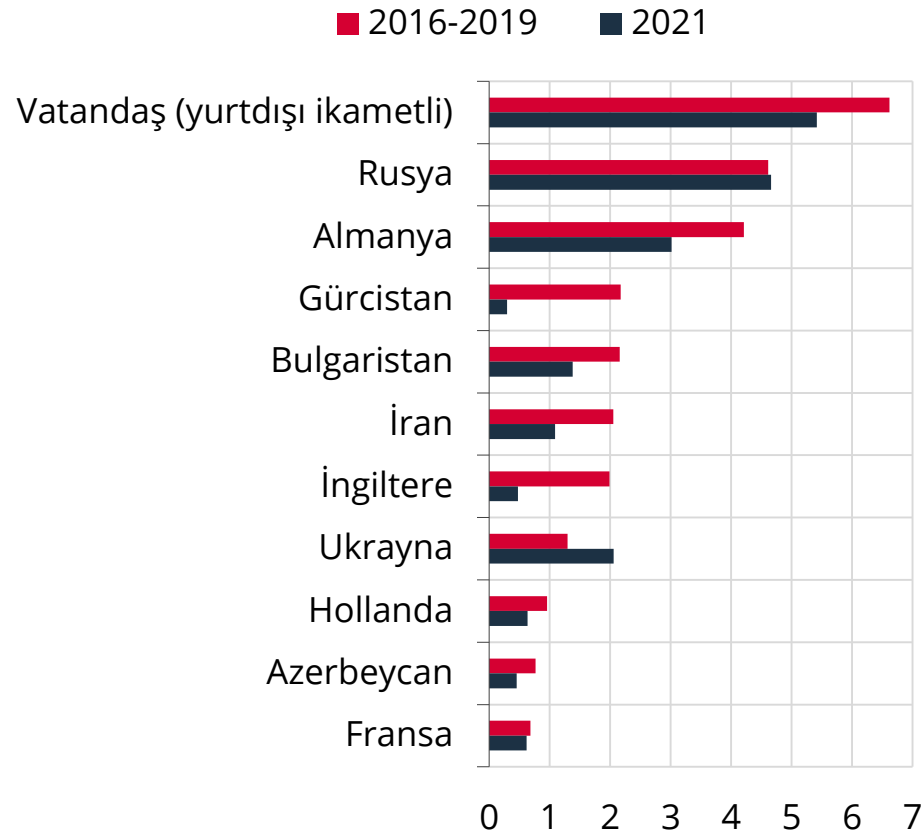
Son Gözlem: Ocak 2022

Turizm

Çatışma ortamı 2022 yılı turist sayısı beklentileri etrafında belirsizlik yaratmaktadır.

Bununla birlikte, turizme ortalama kişi başı harcamanın yüksek olduğu Avrupa ve petrol fiyatlarındaki artışa paralel olarak potansiyel gelir artışı yaşanacak olan Orta Doğu ülkelerinden gelebilecek ilave talep kaynaklı bir katkı da söz konusudur.

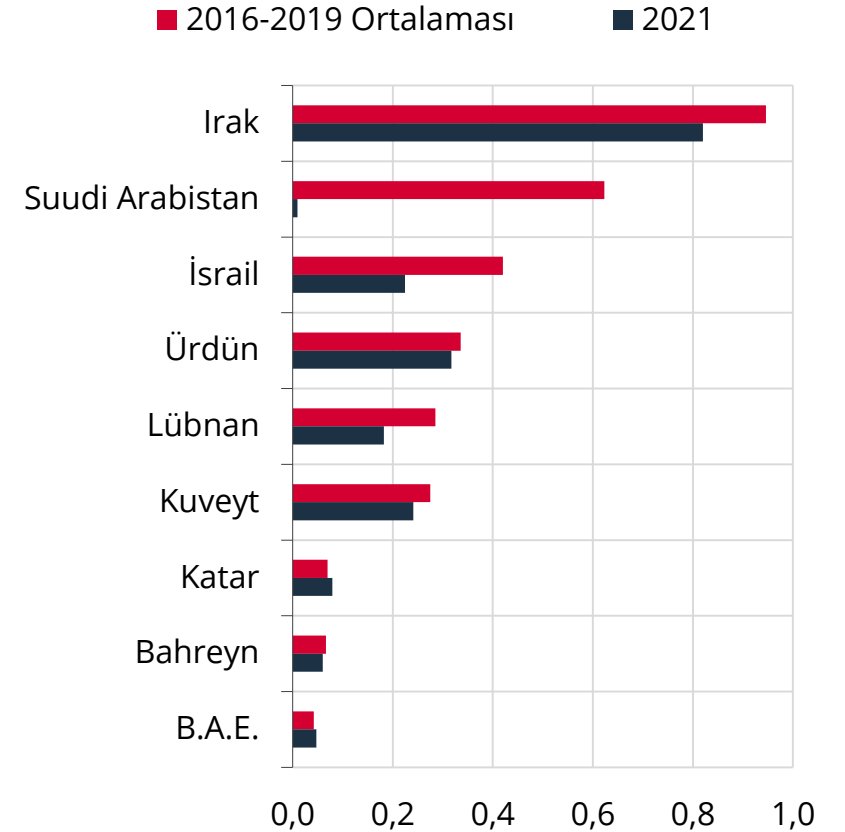
Milliyetlerine Göre Ziyaretçi Sayıları* (Milyon Kişi)

Kaynak: TÜİK

* 2016-2019 yılı ortalamalarına göre en çok ziyaretçi gelen ilk 10 ülke alınmıştır.

Orta Doğu Ülkelerinden Gelen Ziyaretçi Sayıları (Milyon Kişi)

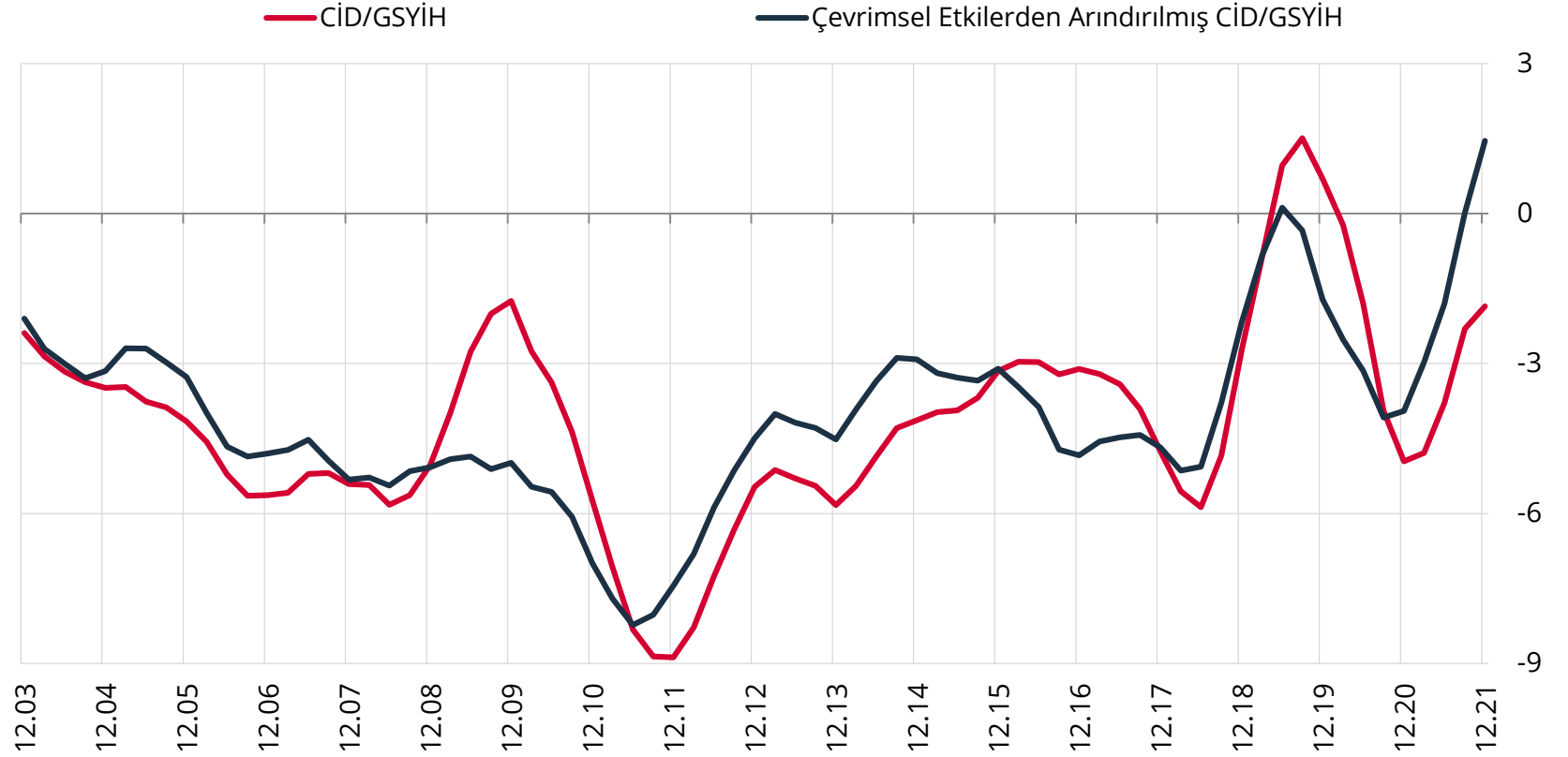

Gözlem Tarihi: 2021

Dış Denge

Çevrimsel etkenler dışlandığında yıllıklandırılmış cari işlemler dengesinin dördüncü çeyrekte pozitif olduğu tahmin edilmektedir.

Çevrimsel Etkilerden Arındırılmış CİD* (12 Aylık Toplam, GSYİH'nin Yüzdesi)

Kaynak: TCMB

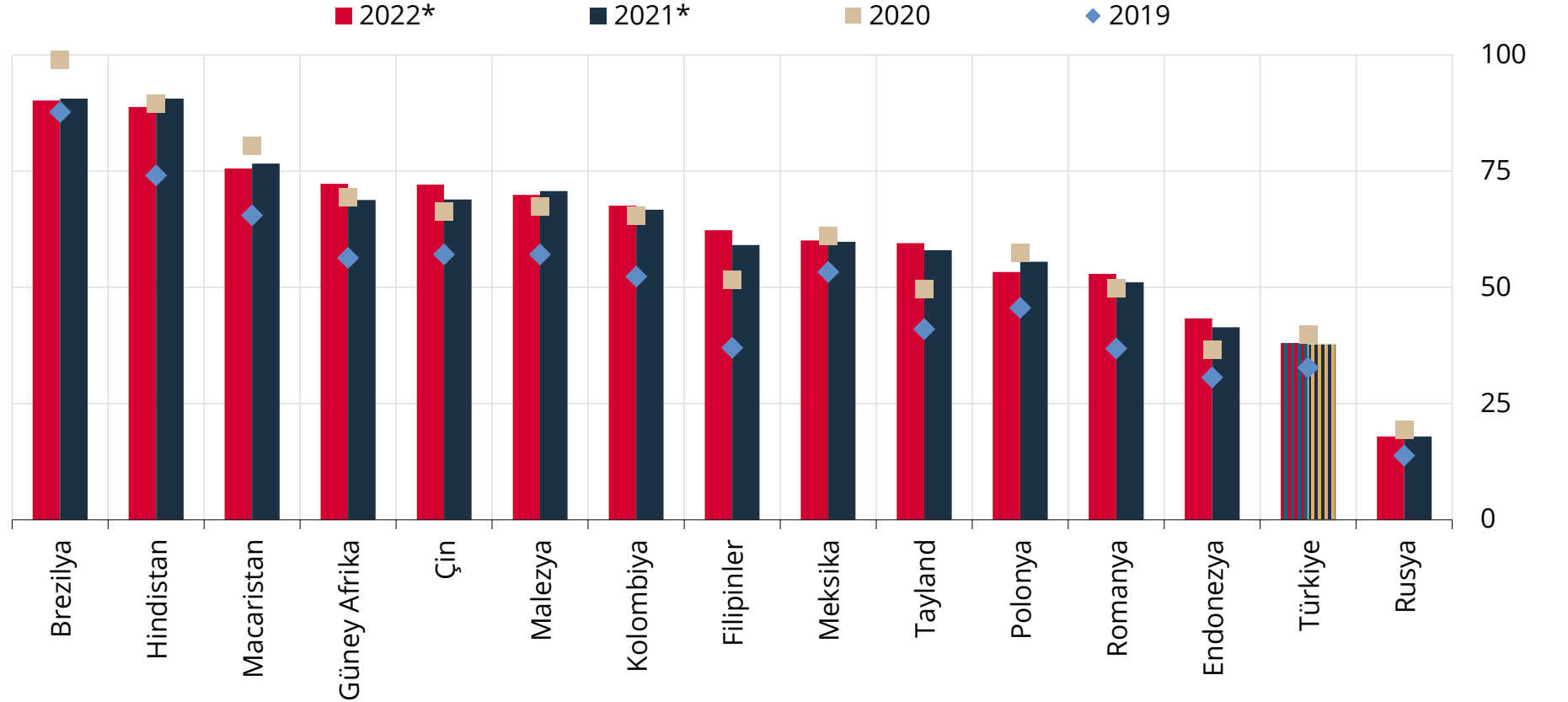
Son Gözlem: 2021Ç4

* Fiyat ve iş çevrimi etkilerine göre uyarlanmıştır.

Mali Disiplin

Türkiye mali disiplin açısından emsal ülkelere göre iyi bir görünüm sergilemektedir.

Genel Devlet Brüt Borç Stoku (GSYİH'ye Oran)

Kaynak: IMF Fiscal Monitor Ekim 2021

Gözlem Tarihi: 2020

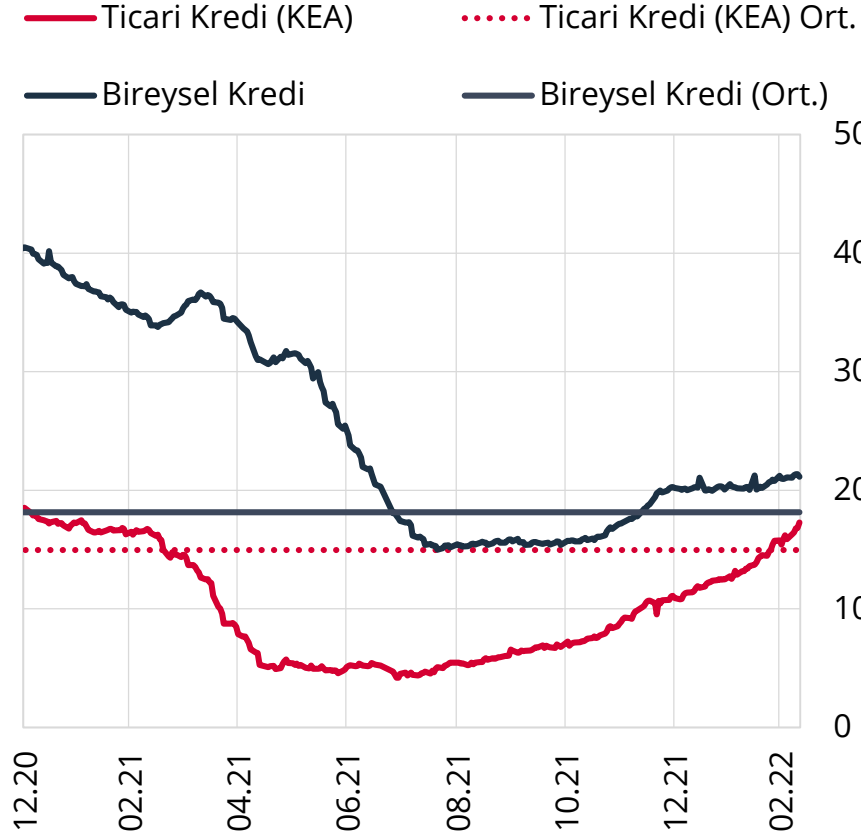
* IMF Tahmini.

Kredi Gelişmeleri

Son dönemde ticari kredi yıllık büyümesi ivmelenmiştir.

Yakın dönem büyüme eğilimi göstergeleri bireysel kredilerde yavaşlamaya işaret etmektedir.

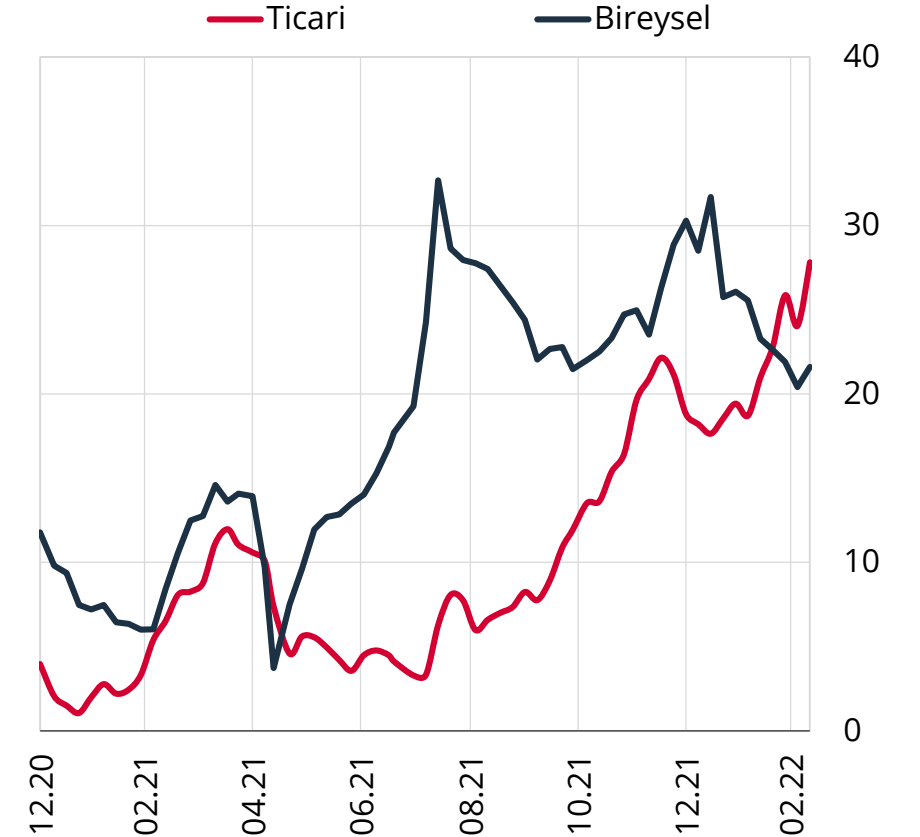
Kredi Büyümesi (Yıllık, KEA, %)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 11 Mart 2022

Türlerine Göre Kredi Büyümesi (Yıllıklandırılmış 13 Haftalık HO, KEA %)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 11 Mart 2022

(1) Ticari kredi ve bireysel kredi ortalama büyüme hızları 2011-2021 dönemi gerçekleşmeleri kullanılarak hesaplanmıştır.

Mevduat Gelişmeleri: Mevduat Tutarları

KKM ürünlerinin sunulmasıyla mevduatta hızlı bir TL dönüşümü yaşanmıştır.

TL mevduat 11 Mart itibarıyla 20 Aralık'a göre 581,4 milyar TL artarken, YP mevduat 22,6 milyar ABD doları azalmıştır,

Mevduat Gelişmeleri

Mevduat*

	Mevduat Tutarları			Değişim		
	Milyar TL					
	ABD doları	20 Ara 21	31 Ara 21	11 Mar	20 Ara - 31 Ara	31 Ara - 11 Mar
TL Mevduat		1.854	1.880	2.462	26,6	581,4
Tasarruf		1.063	1.074	1.255	11,3	181,1
Ticari		595	585	856	-10,2	271,4
Resmi ve Diğer		195	221	350	25,5	128,9
YP Mevduat		260	259	238	-0,6	-22,6
Tasarruf		163	164	158	0,6	-7,9
Ticari		90	89	74	-1,1	-14,4
Resmi ve Diğer		5,8	5,9	5,4	0,0	-0,4

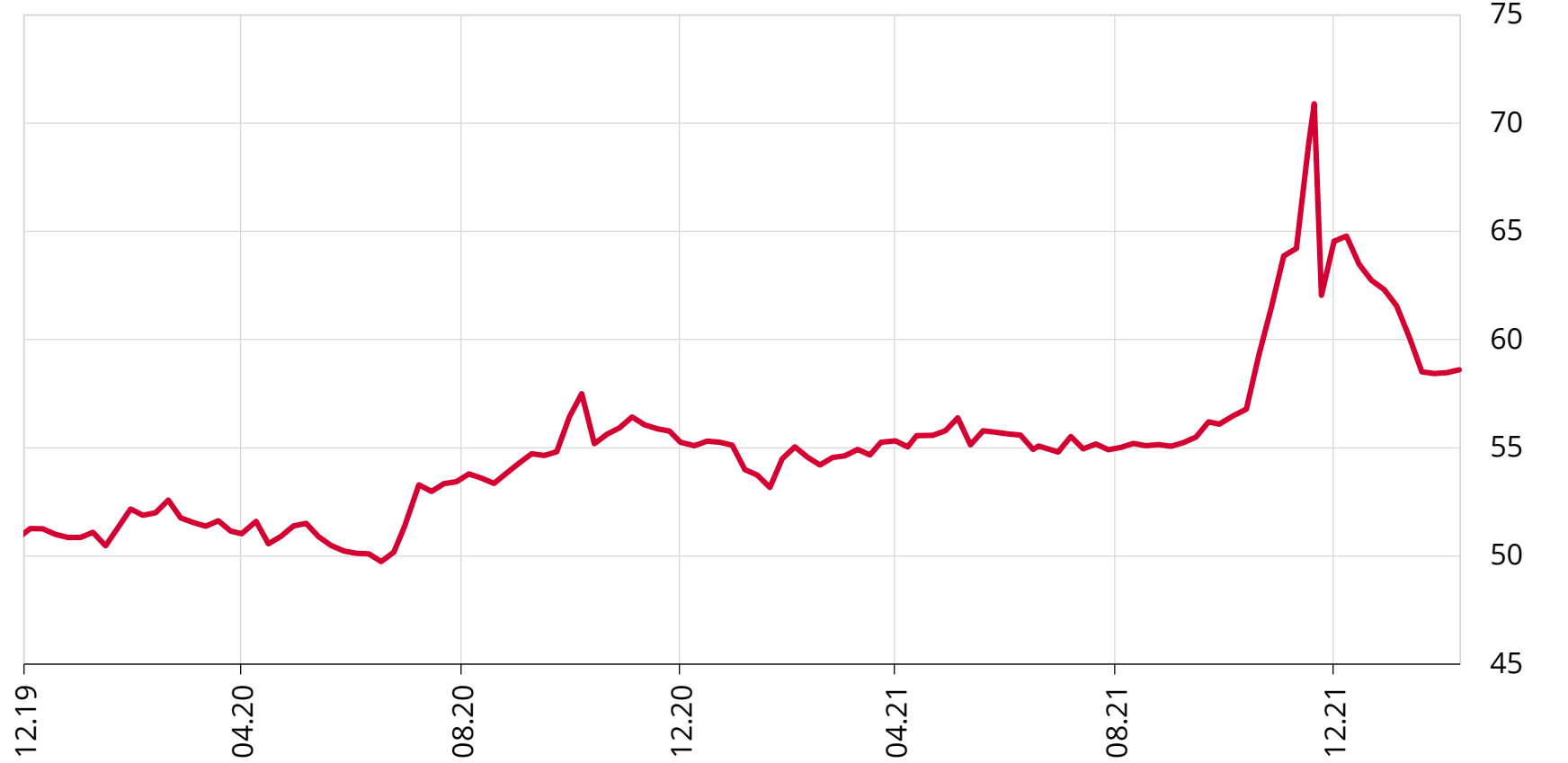
Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 11 Mart 2022

Toplam Mevduat İçinde YP Oranı

Kur korumalı mevduat ürününün etkisiyle 11 Mart itibarıyla toplam mevduat içinde YP oranı %58,6'ya gerilemiştir.

Toplam Mevduat İçinde Yabancı Para Oranı
(Yüzde)

Kaynak: TCMB

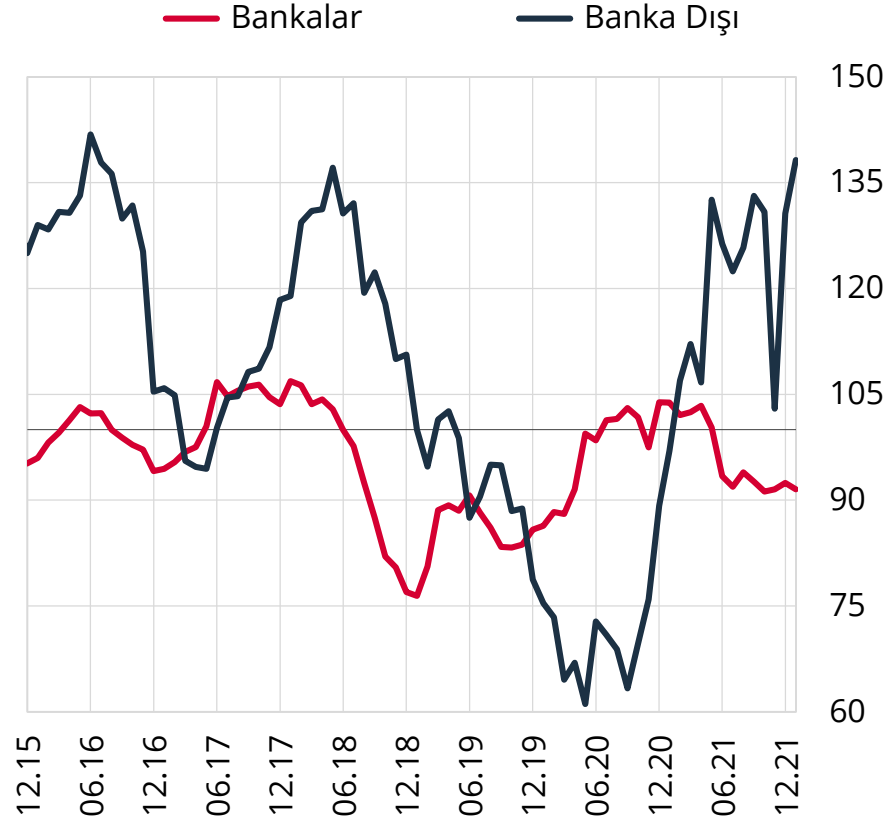
Son Gözlem: 11 Mart 2022

Yurt dışı Fonlama

Bankaların yurt dışı borç yenileme oranı %92 düzeyinde yatay seyretmektedir. Banka dışı sektörün dış borç yenileme oranı ise %100'ün oldukça üzerindedir.

Bankaların dış borcu 2017 sonundan bu yana kademeli olarak azalmıştır.

Dış Borç Yenileme Oranları (6 Aylık, %)

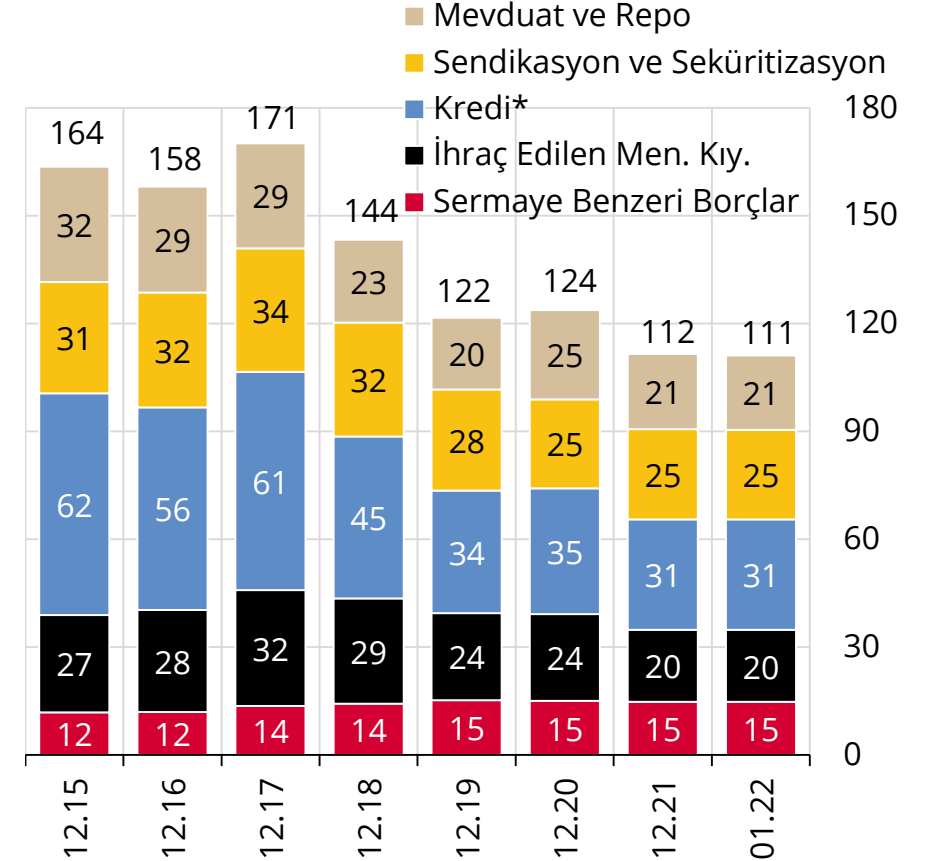

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: Ocak 2022

* Kredi = Ticari Banka Kredileri + Kalkınma ve Yatırım Kredileri+ DTF Amaçlı Krediler

Bankacılık Sektörü Toplam Dış Borç Bakiyesi (Milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB

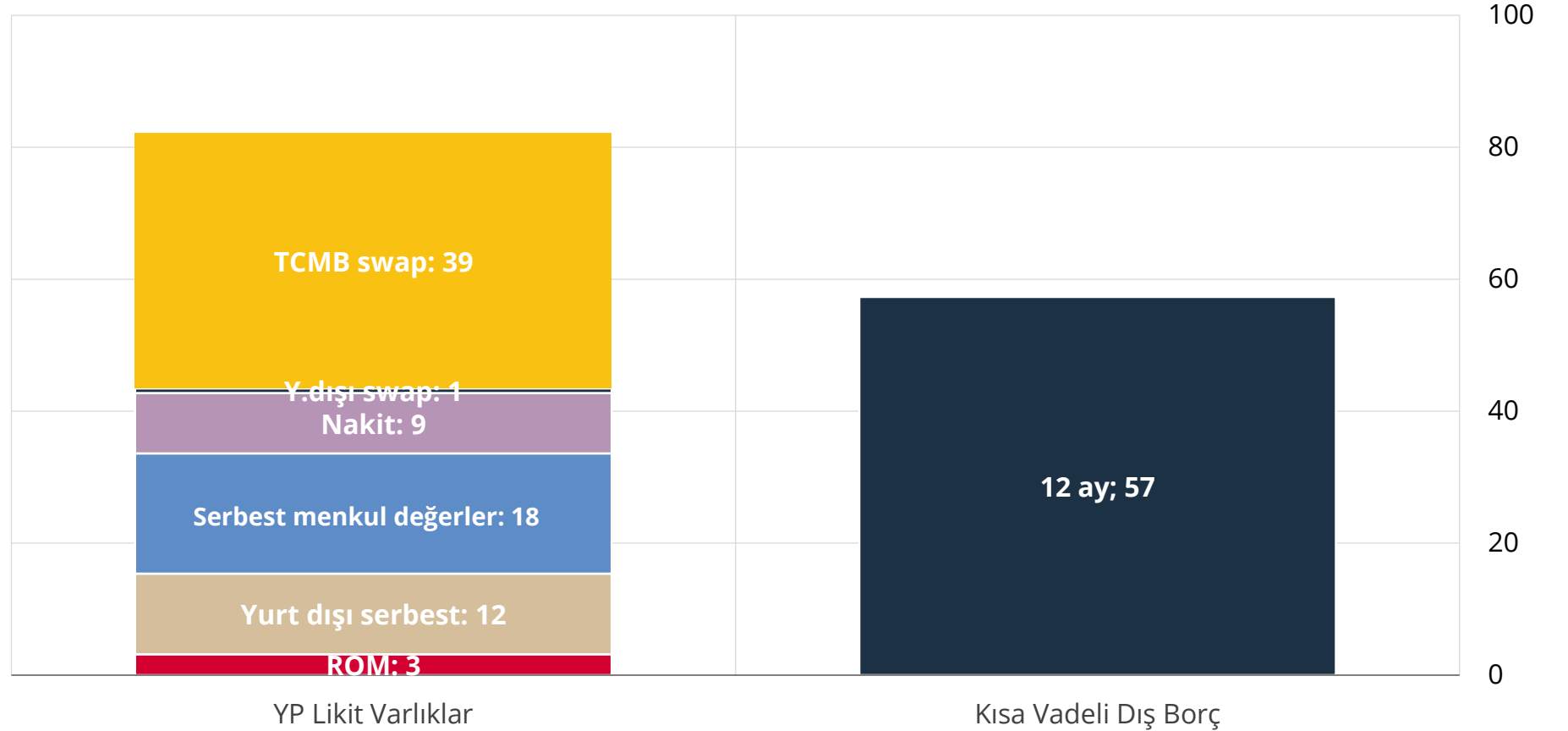
Son Gözlem: Ocak 2022

YP Likidite

Bankaların kısa vadeli dış borç ödemelerini karşılayacak yeterli YP likidite tamponları mevcuttur.

Kalan Vadeye Göre Kısa Vadeli YP Dış Borç ve YP Likit Aktifler¹ (Milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 15 Mart 2022

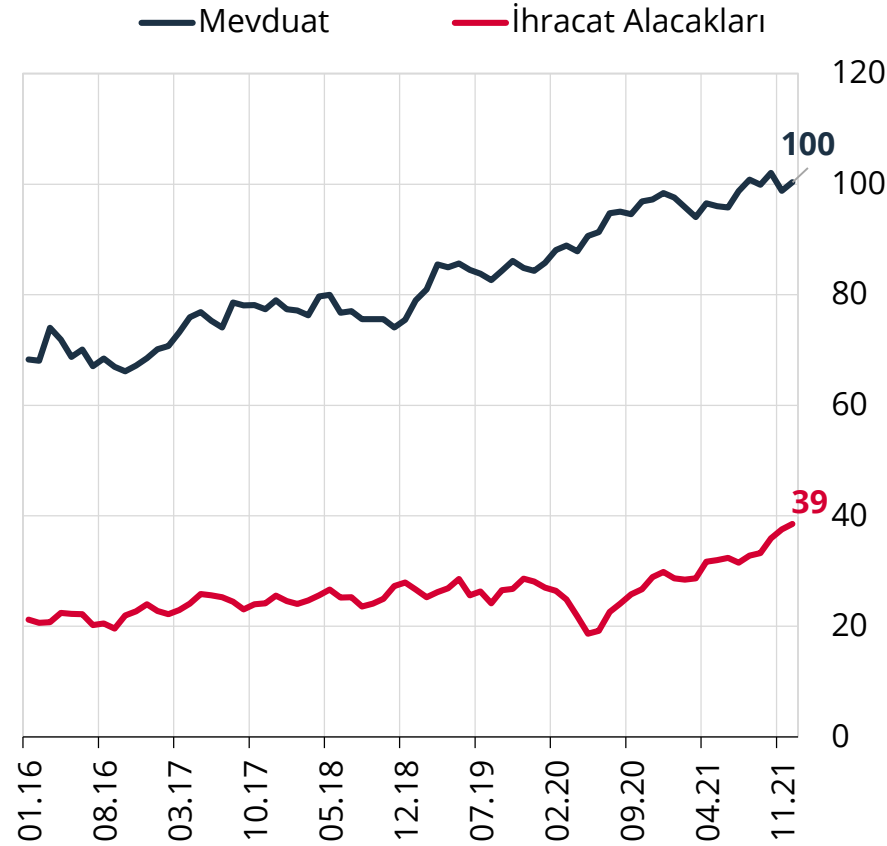
(*) Kısa Vadeli Dış Borç tablosu Kısa Vadeli Dış Borç İstatistikleri, Tablo 5 (Kalan Vadeye Göre Kısa Vadeli Dış Borç Bakiyesi) verilerinden elde edilmiştir. Yurt dışı yerleşik gerçek ve tüzel kişi YP mevduatı ile TL mevduat hariç tutulmuştur. Son veri Ocak 2022 itibarıdır.

(**) TCMB swap verileri 15 Mart, nakit, serbest menkul değerler, yurtdışı serbest muhabet hesapları 11 Mart, ROM ve YP ZK verileri 4 Mart 2022 itibarıdır. Kısa vadeli yurt dışı swap verileri 11 Mart itibarıyla olup 12 ay içinde vadesi gelecek işlemleri kapsamaktadır.

Reel Sektörün YP Varlık ve Yükümlülükleri

Firmaların YP mevduatları ve yurt içi YP kredilerinin azalması, 2018 yılından bu yana reel sektörün YP risk görünümünü olumlu etkilemektedir.

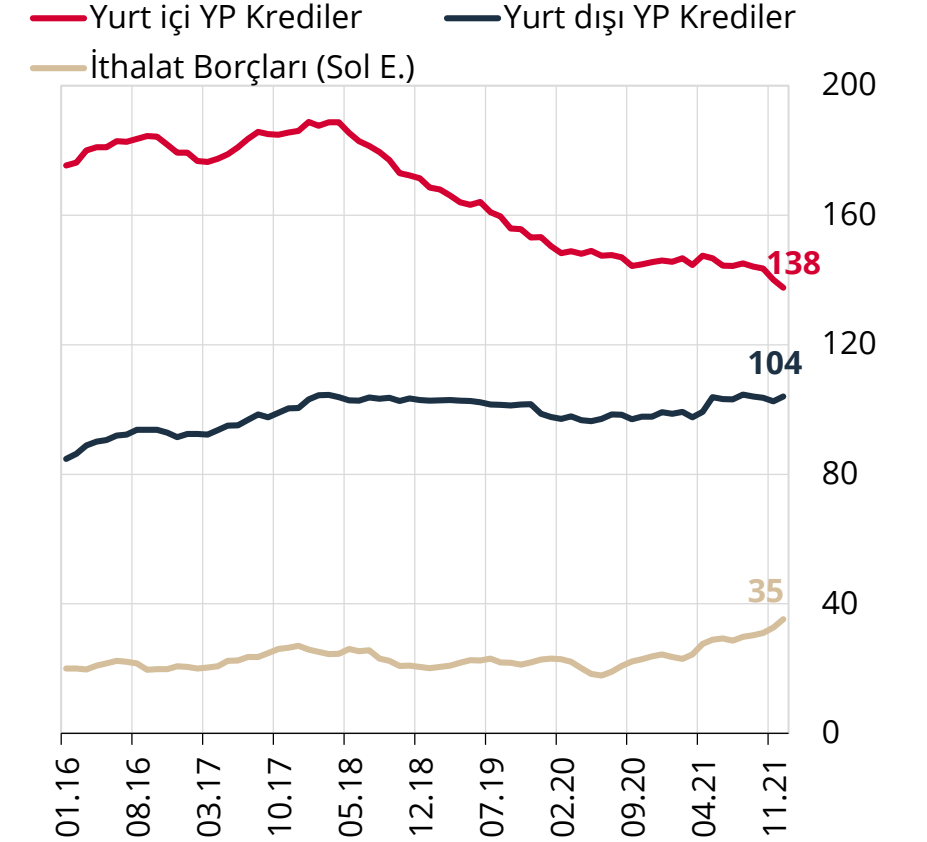
Reel Sektörün YP Varlıkları (Milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: Aralık 2021

Reel Sektörün YP Yükümlülükleri (Milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB

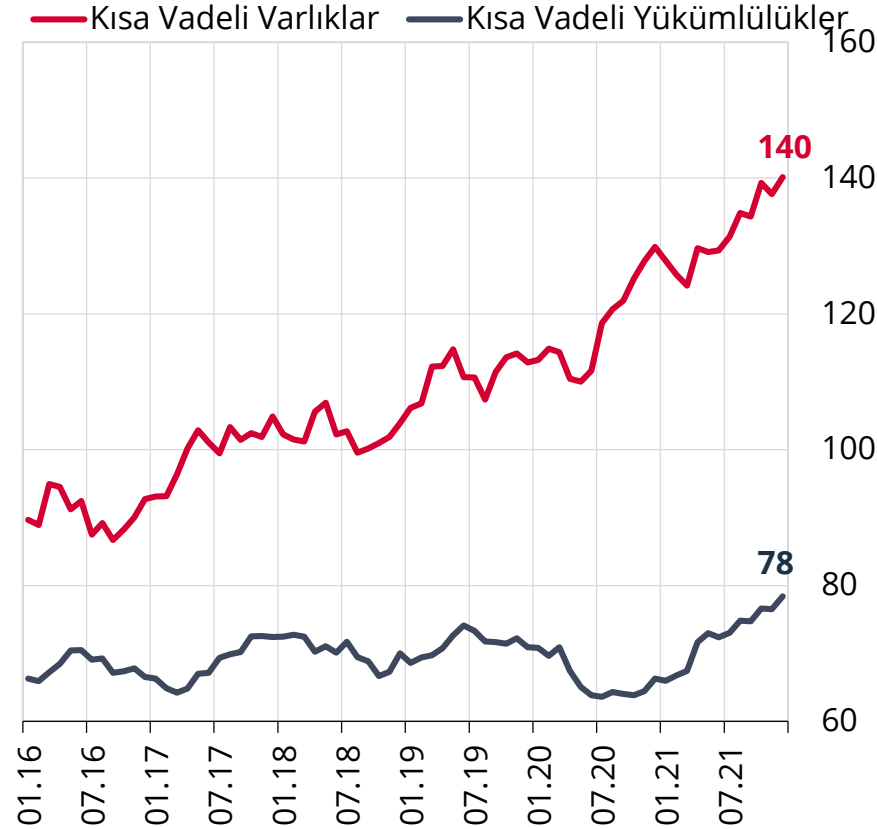
Son Gözlem: Aralık 2021

Reel Sektörün Döviz Varlık ve Yükümlülükleri

Reel sektörün net döviz pozisyonundaki iyileşme sürmektedir.

Firmalar kısa vadede YP pozisyon fazlası taşımaktadır.

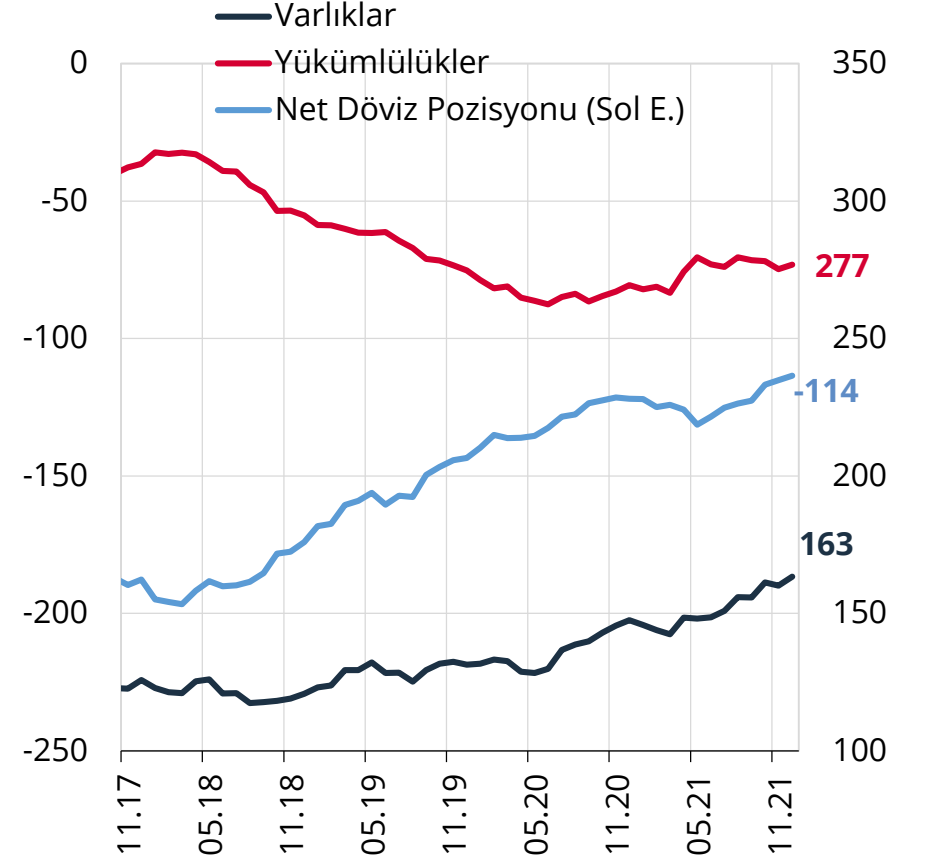
Kısa Vadeli Döviz Varlık ve Yükümlülükleri (Milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: Aralık 2021

Döviz Varlıkları, Yükümlülükleri ve Net Döviz Pozisyonu (Milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: Aralık 2021

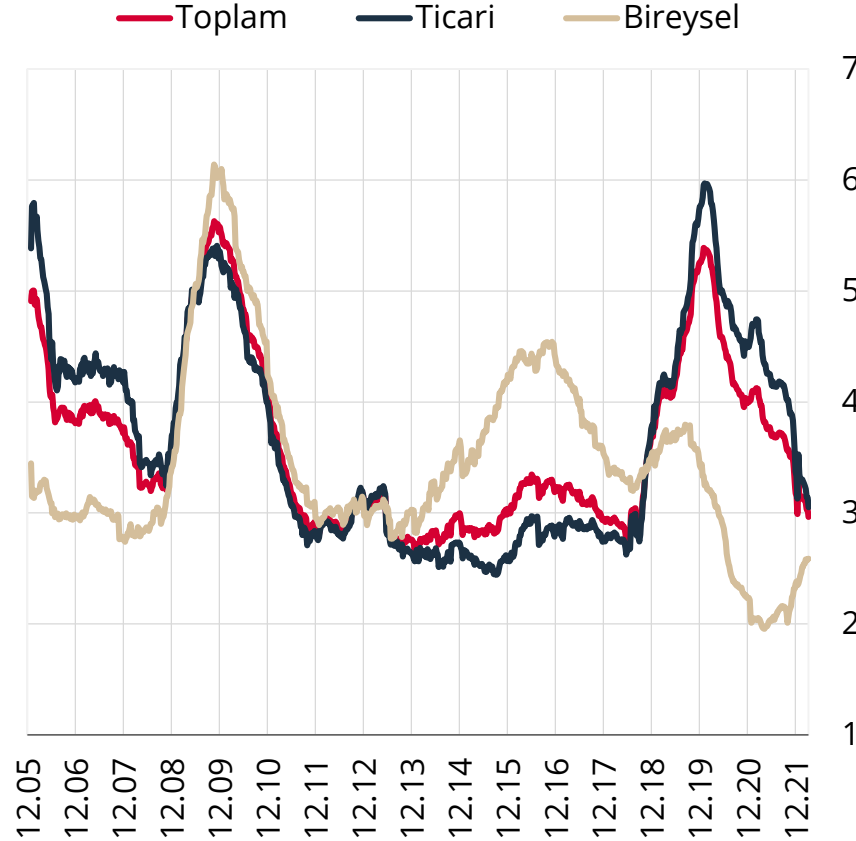
Bankacılık Sektörü: Aktif Kalitesi

TGA oranları, ekonomik aktivitenin güçlü seyri, kredi büyümesi ve düzenleme esneklikleri sayesinde ılımlı seyretmiştir.

Bireysel krediler için TGA oranı son zamanlarda bir miktar artmıştır.

İhtiyatlı karşılık politikaları aktif kalitesi risklerine karşı tampon görevi görmektedir.

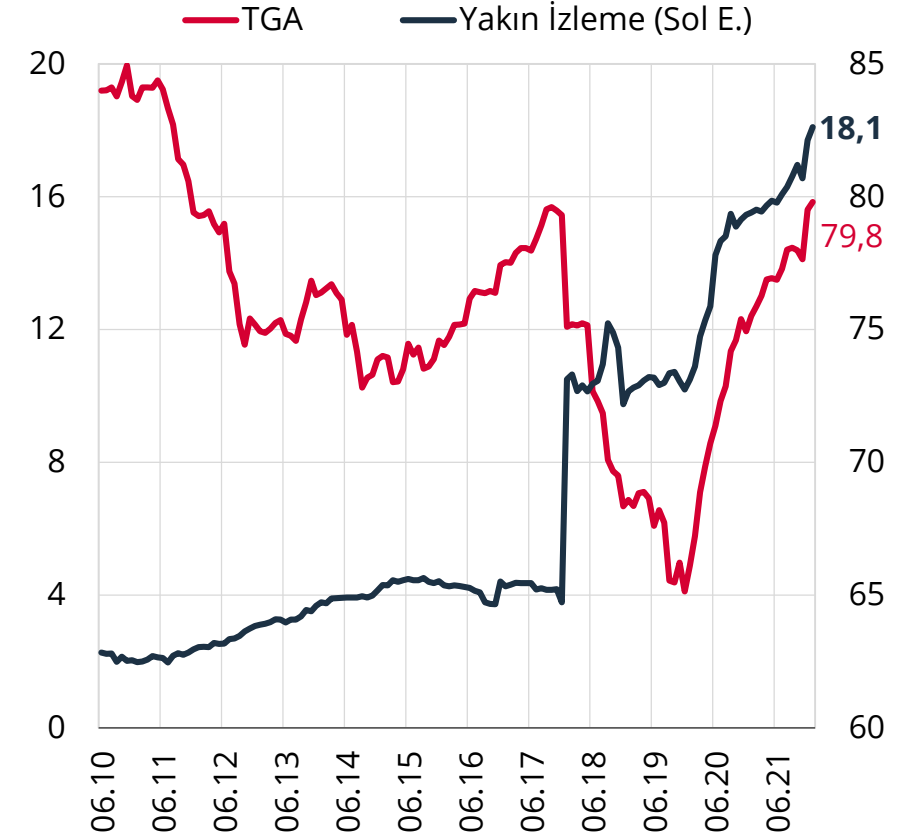
TGA Oranı (%)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 11 Mart 2022

Karşılık Oranları (%)

Kaynak: TCMB

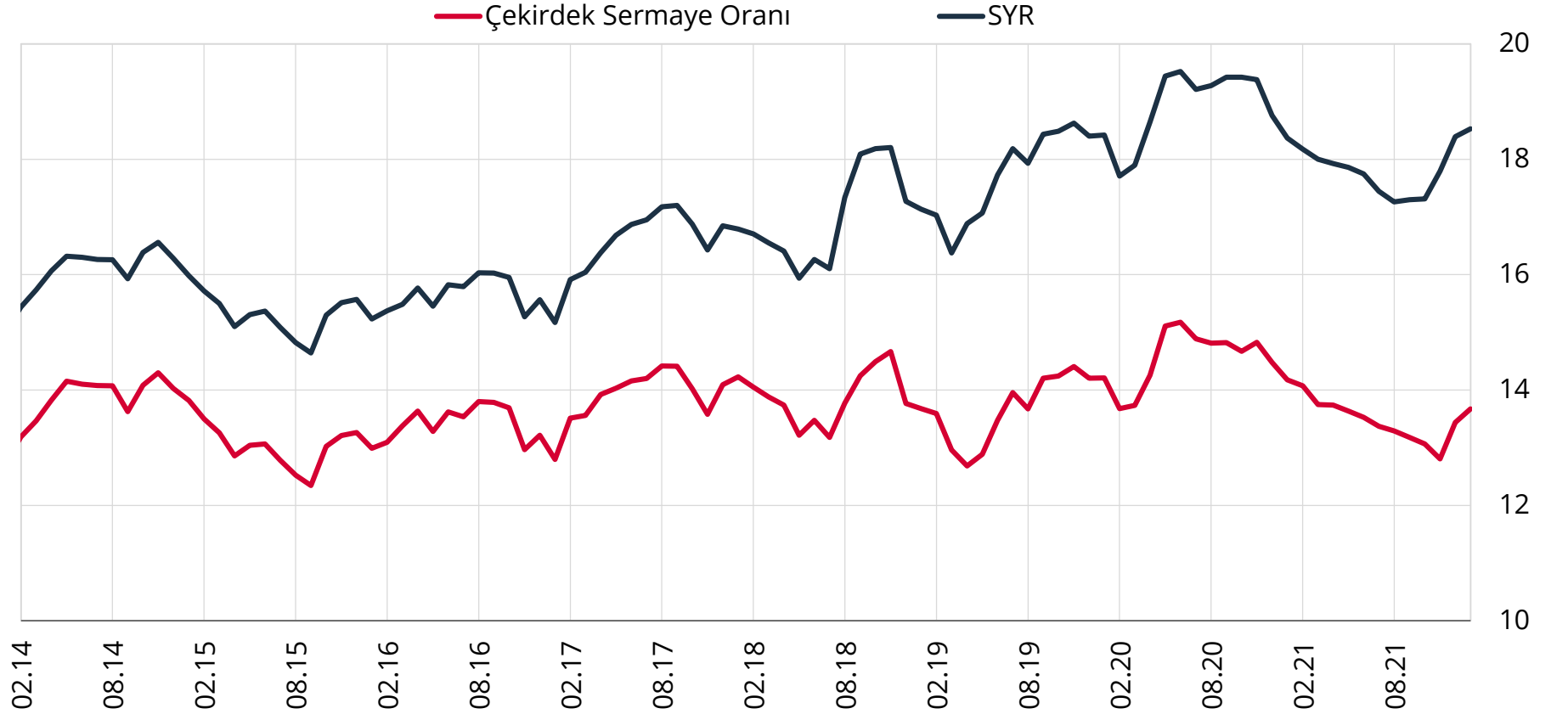
Son Gözlem: Ocak 2022

Bankacılık Sektörü: Sermaye Yeterliliği

Bankacılık sektörü sermaye yeterlilik oranı yasal sınırların üzerindedir.

Kârlılığın artması, döviz kurunun istikrarlı seyri sermaye yeterliliğini desteklemektedir.

Bankacılık Sektörü Sermaye Yeterlilik Rasyosu (%)

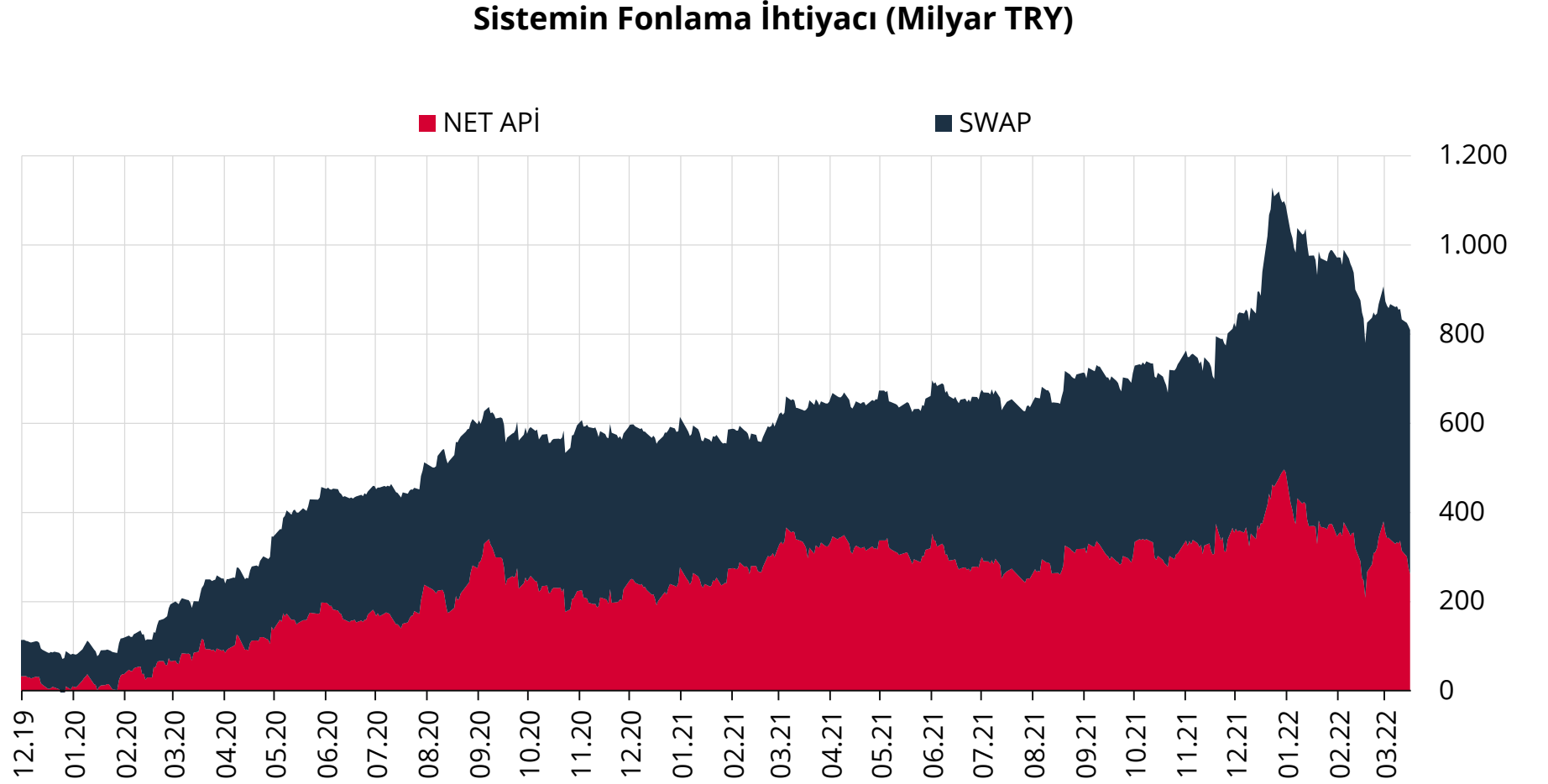

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: Ocak 2022

Likidite Yönetimi

Sistemin fonlama ihtiyacı net Açık Piyasa İşlemleri (API) ve döviz ve altın karşılığı swap işlemleri ile karşılanmaktadır.

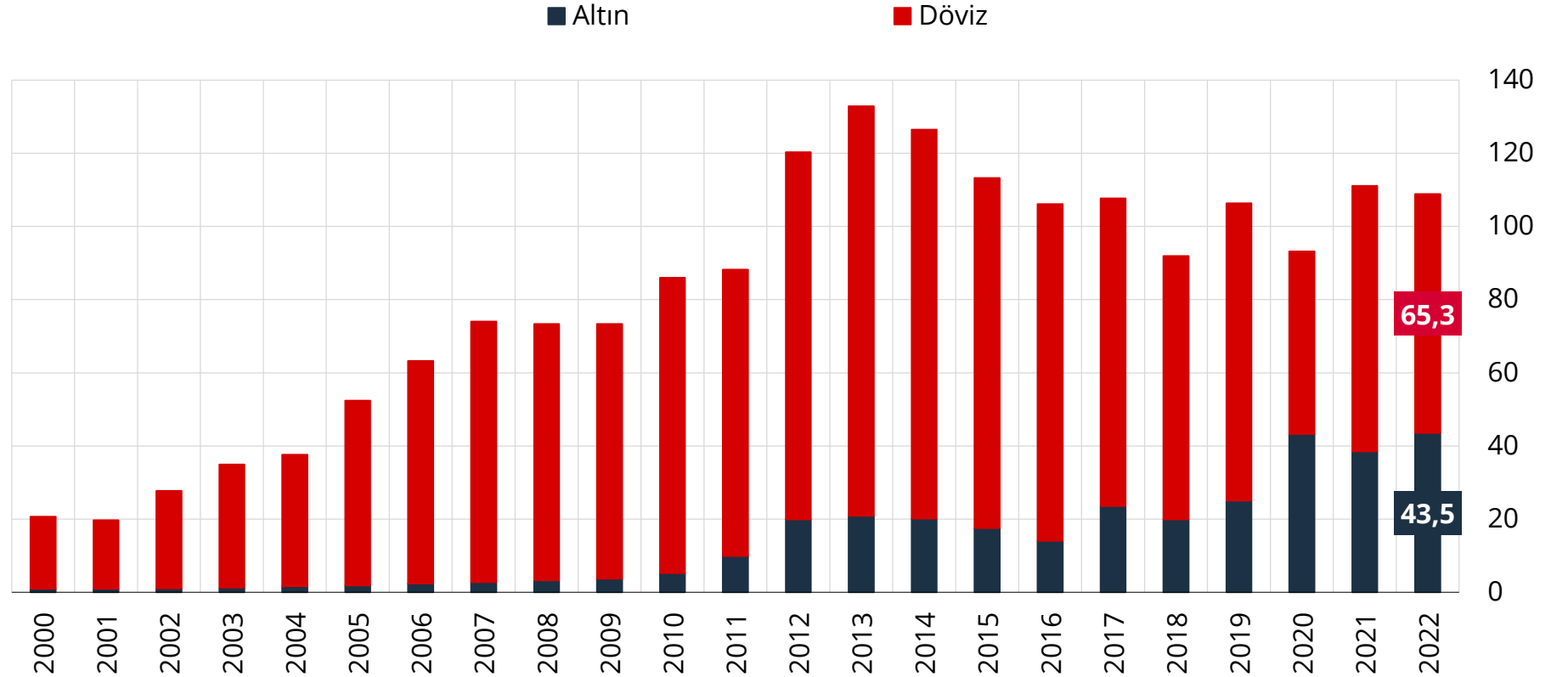
Kaynak: TCMB

Son Gözlem:16.03.2022

Rezervler

TCMB rezervleri son dönemde istikrar kazanmış olup ılımlı bir artış eğilimi göstermektedir.

TCMB Rezervleri (Milyar USD)

Kaynak: TCMB

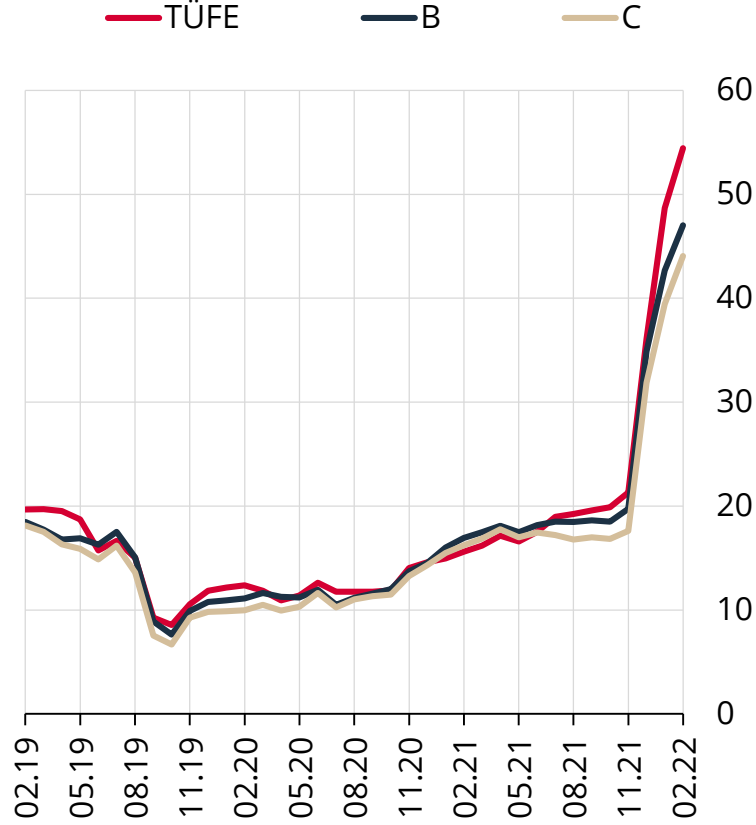
Son Gözlem: 11.03.2022

Enflasyon

Şubat ayında yıllık enflasyon 5,75 puan yükselişle yüzde 54,44 olarak gerçekleşmiştir. Bu artışa en belirgin katkı gıda ve temel mal gruplarından gelmiştir.

Bu dönemde B ve C yıllık enflasyonları sırasıyla yüzde 47,01 ve 44,05 olarak gerçekleşmiştir.

TÜFE ve Çekirdek Gösterge (Yıllık % Değişim)

Kaynak: TÜİK.

Gözlem Tarihi: Şubat 2022

Yıllık Tüketici Enflasyonuna Katkı (% Puan)

	Şub. 21	Mar. 21	Nis. 21	May. 21	Haz. 21	Tem. 21	Ağu. 21	Eyl. 21	Eki. 21	Kas. 21	Ara. 21	Oca. 22	Şub. 22
TÜFE	15.6	16.2	17.1	16.6	17.5	18.9	19.3	19.6	19.9	21.3	36.1	48.7	54.4
Temel Mallar (Altın Dahil)	6.3	6.5	6.7	6.2	6.6	6.3	5.7	5.5	5.3	5.6	12.6	14.8	16.5
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	4.5	4.4	4.4	4.4	5.0	6.1	7.1	7.0	6.8	6.9	11.4	14.2	16.6
Alkollü İçecekler ve Tütün	0.2	0.2	0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.4	0.4	1.0	2.2	2.2
Enerji	1.1	1.5	2.1	2.0	2.0	2.6	2.5	2.8	3.1	3.9	5.2	9.4	10.1
Hizmet	3.5	3.7	3.8	3.9	3.9	3.9	3.9	4.2	4.3	4.6	6.0	8.1	9.1

Kaynak: TCMB, TÜİK

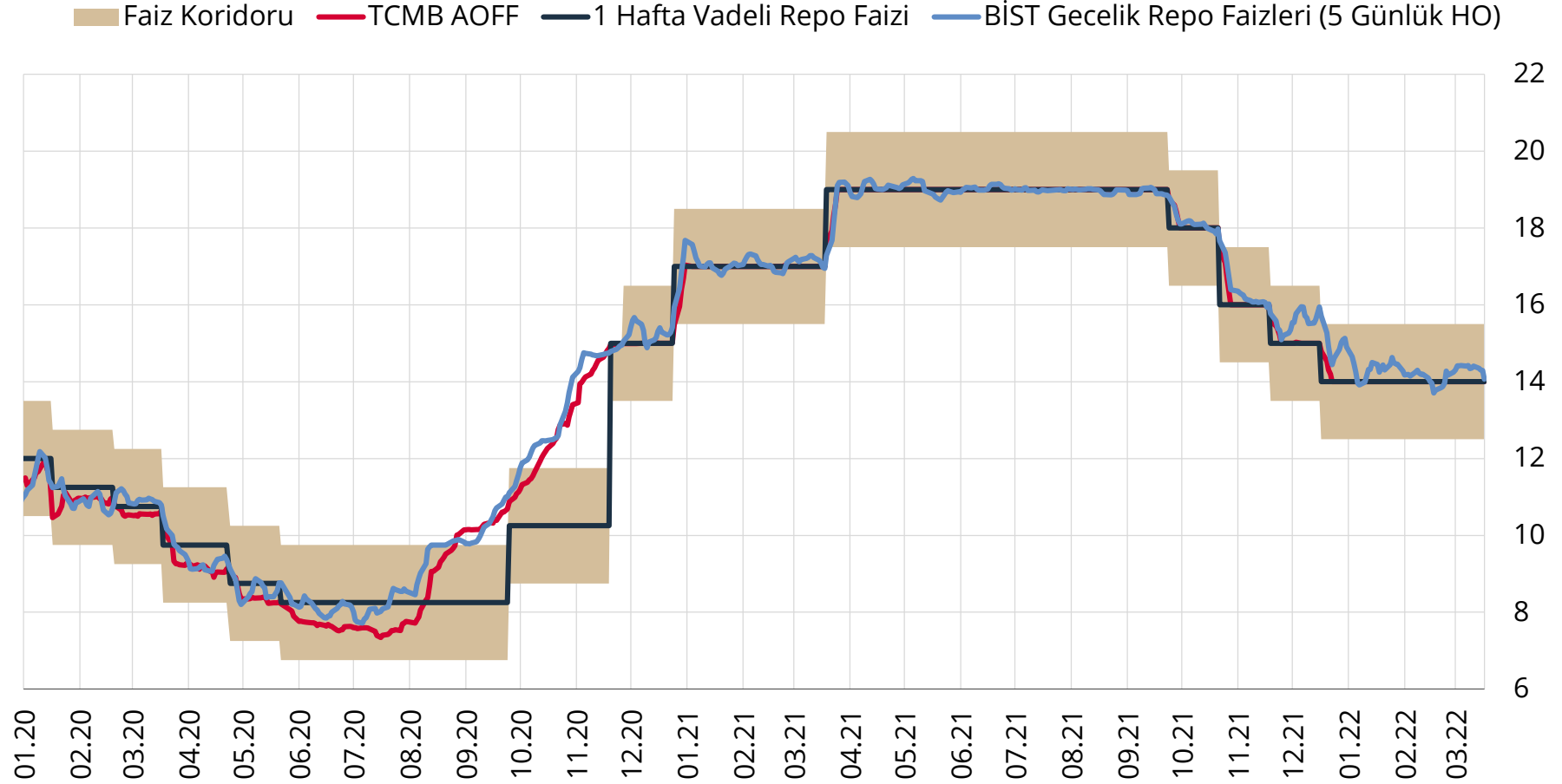
Gözlem Tarihi: Şubat 2022

Para Politikası

Alınmış olan kararların birikimli etkileri yakından takip edilmekte ve bu dönemde fiyat istikrarının sürdürülebilir bir şekilde kurumsallaşması amacıyla TCMB'nin tüm politika araçlarında kalıcı ve güçlendirilmiş liralışmayı teşvik eden geniş kapsamlı bir politika çerçevesi gözden geçirme süreci devam etmektedir.

Kısa Vadeli Faiz Oranları (%)

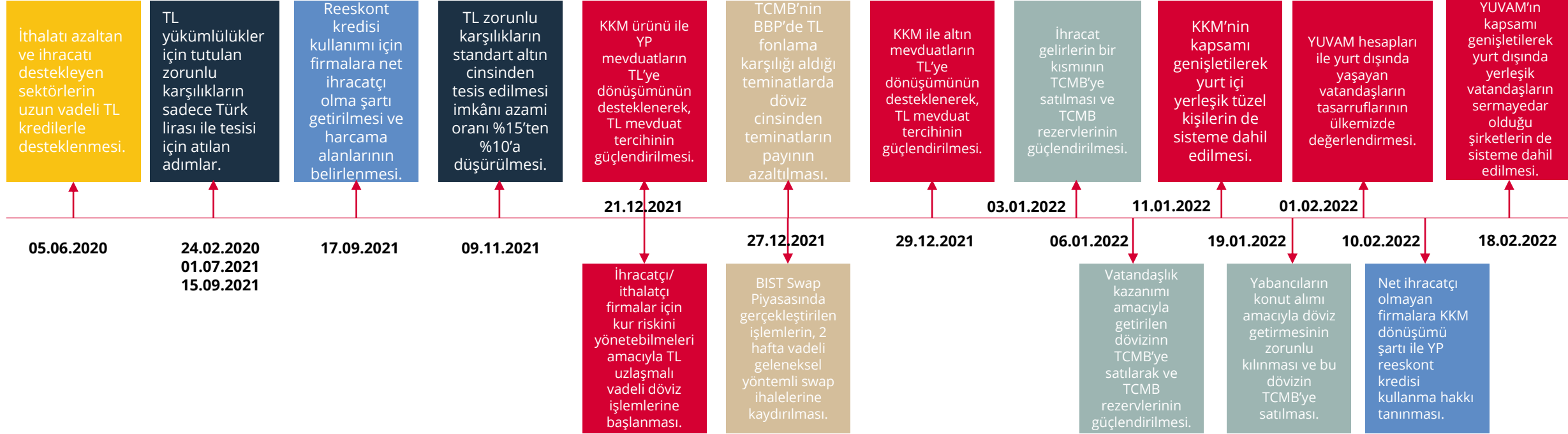
Kaynak: BİST, TCMB

Son Gözlem: 17.03.2022

Liralaşma Stratejimizin Genel Çerçevesi

- TCMB sürdürülebilir fiyat istikrarını hedefleyen bir çerçevede, kısa vadeli geçici kazanımlar yerine uzun vadeli ve kalıcı başarı sağlayacak şekilde Türk lirasını öncelikleyken geniş kapsamlı bir temel para politikası gözden geçirme sürecini başlatmış bulunmakta.
- Türk lirasının sistemdeki kullanımını merkeze alan bütüncül bir yaklaşımla oluşturulan liralaşma stratejisi bu sürecin asli unsurunu oluşturuyor.
- Nihai amaca ulaşmak için kredilerin ve parasal büyüklüklerin sürdürülebilir fiyat istikrarıyla tutarlı bir oranda büyümesi ve bu büyüklükler içinde Türk lirasının ağırlığının artırılması stratejisi önem arz etmekte.
- Liralaşmanın, orta ve uzun vadede enflasyonla mücadelede para politikası araçlarına vereceği destek ise temelde üç kanalla gerçekleştirilmekte:
  - TL tasarrufların teşvik edilmesi,
  - TCMB likidite ve karşılık operasyonlarında Türk lirası araçlara geçişin sağlanması,
  - Cari dengeyi destekleyen ve döviz kazandırıcı sektörlerin üretim kapasitelerini geliştirmeleri için Türk lirası finansman kaynaklarına uygun şartlarda erişimi sağlayarak enflasyon ile mücadelede kalıcı kazanımlar sağlanması.
- Bu strateji kapsamında TCMB, bir dizi uygulamayı yakın zamanda hayata geçirdi.

Liralaşma Stratejimizin Zaman Çizelgesi

Krediler

Zorunlu Karşılık

Reeskont Kredileri

TCMB Fonlaması

Döviz Kazandırıcı İşlemler

Yeni Finansal Ürün

**TÜRKİYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI**

www.tcmb.gov.tr